

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Међународна полицијска сарадња у борби против
организованог криминала, са посебним освртом на
кријумчарење миграната**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Саша Кнежевић

Студент

Милош Којић

М 001/20-УП

Ниш, 2021. Године

САДРЖАЈ

I Уопште о међународној полицијској сарадњи и улога Србије у међународној сарадњи.....	5
1.1. Како функционише међународна полицијска сарадња?.....	6
1.2. Облици међународне полицијске сарадње.....	8
1.3. Значај међународне полицијске сарадње.....	9
1.4. Први кораци у развоју полицијске сарадње у Европској Унији.....	11
II Питање надлежности у случају трговине људима и кријумчарењу миграната.....	12
2.1. Облици међународне сарадње у случајевима трговине људима и кријумчарења миграната.....	13
2.1.1. Неформална сарадња укључујући директну полицијску сарадњу.....	13
2.1.2. Формална сарадња: Узајамна правна помоћ.....	14
2.1.3. Формална сарадња: Екстрадиција.....	14
2.1.4. Међусобна повезаност инструмената полицијске сарадње.....	15
2.2. Законски основ за међународну сарадњу.....	15
2.2.1. Сарадња по основу међународних споразума.....	15
2.3. Суверенитет, гаранције и људска права.....	17
III Појам илегалних миграција.....	18
IV Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграната.....	20
4.1. Превенција кријумчарења миграната.....	21
V Проблем илегалних миграција.....	22
5.1. Заштита илегалних миграната.....	25
5.2. Западни Балкан и Србија на путу илегалних миграција – Балканска рута.....	26
5.3. Кријумчари миграната.....	28
5.3.1. Профил кријумчара.....	29
5.3.2. Методе кријумчарења миграната.....	30
VI Кривичноправни систем Републике Србије у борби против илегалних миграција.....	36
VII Статистички подаци уласка миграната у Србију Балканском рутом.....	38
VIII Супротстављање илегалним миграцијама у региону Западног Балкана.....	40
8.1. Република Северна Македонија.....	42
8.2. Република Црна гора.....	43
8.3. Република Албанија.....	44

8.4. Република Хрватска	44
8.5. Федерација Босна и Херцеговина	45
IX Нова мигрантска криза 2021-2022?	47
ЗАКЉУЧАК.....	48
САЖЕТАК	49
ЛИТЕРАТУРА.....	52
БИОГРАФИЈА.....	54

УВОД

Међународна полицијска сарадња представља један од најзначајних средстава за борбу против организованог криминала, јер се криминалитет одавно не дешава само на територији једне државе, већ се дешава на територији две, три па чак и више држава. Организоване криминалне групе прете урушавању самих државних поредака, па је неопходно заједничко деловање полиције, управо да би се предупредиле криминалне активности. Такође, константне миграције људског становништва представљају додатни проблем полицијским органима, а нарочито велики проблем су илегалне миграције и миграције становништва из ратовима погођених земаља, и њихово изненадно појављивање у великом обиму у нашој земљи, као и земљама региона, као транзитним земљама, на њиховом путу ка Западној Европи. Већина тражилаца азила и миграната су са Блиског истока и из Северне Африке, неки беже од сукоба, неки су економски мигранти. Већина је из Сирије, Афганистана, Пакистана, Ирака, Ирана и Марока, али има и азиланата из Алжира, Еритреје, Етиопије, па и Курда. Претежни, односно одлучујући фактор због којих мигранти напуштају своје матичне земље су пре свега ратови, мада имамо и велики број такозваних економских миграната.

Евиденција, контрола и провера сваког од тих миграната је практично немогућа, па долази до како илегалног преласка државне границе тако и до вршења других врста кривичних дела од стране миграната, што у нашој што у државама региона. Такође, јављају се организоване групе које дејствују у свим државама региона Западног Балкана, и које, за одређену своту новца врше трансфер миграната до жељене „дестинације“, и самим тим се ради на полицијској сарадњи држава и њихових полицијских органа ради откривања, а потом и хапшења припадника организованих криминалних група за кријумчарење, које имају разгранате мреже дуж целе Балканске руте и чак, ценовнике у зависности од начина, врсте и тежине трансфера самих миграната. Врши се усклађивање кривичног законодавства држава региона, ради сврсисходније и целисходније борбе против илегалних миграција. Такође, указује се поред проблема са којима се сусреће наша држава, па и државе региона, како у погледу интерне борбе против илегалних миграција, тако и погледу међународне, тачније регионалне борбе против илегалних миграција. Поред тога, указује се и на проблеме самих миграната, почевши од државе порекла, све до коначног одредишта, што је најчешће нека од држава Западне Европе.

I Уопште о међународној полицијској сарадњи и улога Србије у међународној сарадњи

Зачеци међународне полицијске сарадње остварени су крајем 19.века ради заштите од субверзивних активности у Пруској, па се пошло са идејом о стварању Полицијске уније немачких држава¹. Одржане су редом Прва анти-анархистичка конференција у Риму 1898 на којој је донета Резолуција која се тичала хармонизације казненог система, хуманизације санкција, сузбијање криминала, а све са циљем успостављања полицијске сарадње међу државама чланицама². Потом је одржана и Друга анти-анархистичка конференција у Русији, тачније у Санкт Петербургу 1904. године и усвојен је Тајни протокол за међународни рат против анархизма³, а затим и потписивања Међународне полицијске конвенције у Буенос Ајресу 1905. Године, као и Конвенције о заштити друштва и полицијској сарадњи 1920, такође у Буенос Ајресу.

У Монаку долази до одржавања Првог Конгреса међународне судске полиције уз учешће 24 држава, на којем је разматрано више тема: проблем полицијских картотека, екстрадиције, комуникације, сарадње у области истраге, идеја оснивања јединствене међународне полиције и др.⁴ Други Конгрес је одржан у Бечу 1923. године⁵, и на њему је основано Међународно полицијско удружење, које престаје са радом 1938. године, по *anschluss*-у Аустрије, престаје са радом. Завршетком Другог светског рата долази до значајнијег напретка у остваривању међународне полицијске сарадње, у Бриселу 1946. године, установљена је Међународна комисија криминалистичке полиције са седиштем у Паризу. Садашњи назив организације је Интерпол, односно Међународна организација криминалистичке полиције, установљен је на заседању у Бечу 1956. године. Организација УН признаје посебан статус Интерполу и успостављена је сарадња са агенцијама УН и међународним организацијама.

Правни извори којима се потпомаже међународна полицијска сарадња су норме унутрашњег и међународног права. Унутрашњи правни извори су одредбе националног и

¹ В.Лазаревић, Међународна полиција – историја, рад и резултати, Интерно издање, Београд 1933, стр. 7-11

² R.B. Jensen – The International Anti-Anarchist Conference of 1898 at the Origins of Interpol

³ A. Geifmann A – Thou Shalt Kill: Revolucionarz Terrorism in Russia 1897-1917, Princeton University Press, 1995

⁴ В. Лазаревић, *op.cit.* 12-24

⁵ На Међународном скупу у Бечу учествовало је 135 представника из 19 држава, учесници су били и представници Краљевине СХС.

законодавства и у Републици Србији то су следећи акти: Закон о Полицији⁶, Закон о кривичном поступку⁷, прописи о међународно – кривичној помоћи Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима⁸, Закон о спољним пословима⁹, Устав РС¹⁰, док су најважнији међународни извори Повеља УН, резолуције, декларације, уговори, меморандуми и други обавезујући акти.

Субјекти сарадње су државе (агенције, полиције) и међународне организације (владине, невладине). Полицијска сарадња међу државама остварује се посредством официра за везу, полицијских аташеа као и посредством полицијских мисија и семинара.

Од самог успостављања идеје о међународној сарадњи, наша земља је била активан и уважен члан међународне комисије, а потом и организације криминалистичке полиције – Интерпола. У периоду 1993. године, Савезна Република Југославија је била искључена из Интерпола, о чему је одлучила Генерална скупштина Интерпола, јер су сматрали да не можемо аутоматски преузети континуитет својства члана бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, већ је СРЈ морала поднети захтев за учлањење ако жели да буде члан Организације. Интересантно је да је наша земља наставила да функционише на међународном плану и са земљама које су то прихватале, остваривала је сарадњу на исти начин као и пре искључења. 2001. године Савезна Република Југославија, а у оквиру ње Република Србија, примљена је поново у чланство Интерпола 2001. године, а Државна заједница Србије и Црне Горе 2006. године, Република Србија је као сукцесор Савезне Републике Југославије, а потом и Државне заједнице Србије и Црне Горе одржала статус чланице Интерпола¹¹.

1.1. Како функционише међународна полицијска сарадња?

Саставни елементи полицијске сарадње су:

- Споразум или уговор држава, или органа за спровођење закона о полицијској

⁶ Службени гласник РС бр. 101/05, 63/09 – Одлука УС и 91/11

⁷ Службени гласник РС бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14

⁸ Службени гласник РС бр. 20/09,

⁹ Службени гласник РС бр. 116/07, 126/07 – испр. и 41/09.

¹⁰ Службени гласник РС бр. 98/06

¹¹ С. Ристовић, Посвећеност међународној сарадњи-постојана вредност полицијске организације у Србији, Зборник радова „Структура и функционисање полицијске организације“, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, стр. 250-266

сарадњи који уређује њихове односе;

- Институционални оквир који се користи у заједничком раду органа за спровођење закона;
- Информациони системи и базе података, који пружају подршку полицијским службама у извршавању њихове мисије.

Државе учествују у међународним полицијским односима на два начина. Први је кроз изградњу сопствене мреже полицијских официра за везу, које упућују партнерским органима за спровођење закона, кроз дипломатске мисије. Други је кроз рад у међународним полицијским форумима, стварањем одговарајућег институционалног оквира ради унапређења полицијских односа. У пракси међународне полицијске сарадње, државе нису ограничене на то да искључиво зависе од једног од наведених начина, већ се практикују комбинована решења, чија форма зависи од финансијских и људских ресурса, и перцепције приоритета на политичком нивоу. Неопходан чинилац за функционално спровођење поменутих начина полицијске сарадње, јесу процедуре које уређују рад полицијских службеника у међународним полицијским односима, без обзира на њихову улогу као официра за везу, или представника у заједничком центру за борбу против прекограничног криминала.

Кључни чинилац који утиче на структуру међународних полицијских односа је чињеница да државе својом сарадњом признају стварност у којој постоје безбедносне претње, које у датом тренутку не угрожавају само њихову територију. У будућности постоји могућност да идентична претња изазове штетне последице по безбедност државе и грађана. Таква неизвесност и преливање безбедносних претњи, изграђује окружење међузависности држава, која изискује размену информација, добрих пракси, стандардизацију вођења истраге ради успешнијег кривичног гоњења, касније вођења што целисходнијег поступка и примену одговарајуће кривичне санкције.

Последична пракса таквог стања је изградња одговарајућег институционалног оквира, који је, на основу споразума, способан да подстакне, води и подржава заједничку полицијску мисију држава. Основна алатка за извршење мисије јесу информациони системи и базе података.

1.2. Облици међународне полицијске сарадње

Модели полицијске сарадње могу се класификовати као билатерални, глобални и регионални. Као добар пример билатералне полицијске сарадње на локалном нивоу можемо поменути месечне састанке и редовне телефонске разговоре између полицијских управа у Србији и Хрватској. Ако дође до јаче полицијске сарадње на билатералном нивоу, можемо очекивати интензивнију регионалну полицијску сарадњу и ефикасније суочавање са организованим криминалним групама.

Билатерални модел је најстарији и најзначајнији и обухвата размену општих полицијских информација између (саобраћајна несрећа, нестала или украдена имовина) превентивних информација. У истражним поступцима билатерална сарадња може обухватати размену доказа, снимака, хитне потраге на територији друге државе без њеног претходног одобрења. У стране државе упућују се официри за везу, односно полицијски аташеи, помоћу којих се успоставља веза између дирекција полиције у различитим државама. Такође, уведена је пракса слања истих ових официра и полицијских аташеа и у међународне организације, односно регионалне организације.

На нивоу глобалне сарадње, централну улогу има Интерпол, док су за промоцију полицијске сарадње значајне Уједињене нације, Савет за царинску сарадњу, Група Г8, Организација за економску сарадњу и развој (OECD), Организација за европску безбедност и сарадњу (OEBS). Најразвијенији степен регионалне полицијске сарадње налазимо у ЕУ и то кроз Европол и Шенгенски споразум. Полицијска сарадња на нивоу ЕУ подразумева координацију истражних поступака, стварање база података, као што је Шенгенски информациони систем (СИС), обавештајни полицијски рад и заједничке акције држава чланица.

Постоје три основна процеса за успостављање успешне полицијске сарадње, које је он назвао заједничким термином „хармонизација”¹²:

1. уређивање односа;
2. прилагођавање различитих система;
3. хармонизација, са циљем стварања заједничких образаца деловања.

¹² Nadelmann, Ethan. Cops across borders: the internationalization of U.S. criminal law enforcement. University Park: Pennsylvania State University Press, 1993., стр. 10-17

Поред тога, потребно је испунити 4 услова која се морају испунити да би се достигао жељени интензитет сарадње¹³:

1. перцепција свих учесника о постојању озбиљне претње, која произлази из криминалних активности организованих криминалних група;
2. учешће експерата у дефинисању проблема и представљању могућих решења;
3. учешће политичких власти у формулисању адекватних законских предлога и омогућавање финансијске подршке;
4. редовни контакти између полицијских и политичких представника

Препреке ка међународној сарадњи могу бити политичке, правне, организационе и оперативне природе¹⁴. Постоји широки спектар правних препрека, почевши од проблема основа за екстрадицију, који су дефинисани другачије у различитим земљама, преко размена доказа, до сукоба надлежности. Ови проблеми се јављају јер државе имају различите политичке и организационе системе, а и полицијска професија у различитим државама има другачији полицијски етос. Такође, често се дешава да у самој држави постоје натегнути односи између полиције и политичке власти, што додатно отежава сарадњу, или пак да политичке власти користе полицију за криминалне активности или обрнуто.

1.3. Значај међународне полицијске сарадње

Могуће је да се сви елементи кривичног дела трговине људима одиграју унутар једне државе, и да се починиоци, жртве и докази налазе на територији једне земље, међутим у пракси се често дешава да се кривично дело трговина људима додатно „закомпликује“, па да починиоци, жртве и докази буду лоцирани у две па чак и више држава, што доводи до вођења кривичне истраге и кривичног гоњења, па и изрицања кривичних санкција од стране више јурисдикција. Управо, транснационални карактер ових кривичних дела пружа прилику за различите облике међународне сарадње, као што је директна полицијска сарадња, као и формалнији инструменти попут узајамне правне

¹³ Balzer, Anthony J. „International Police Cooperation: Opportunities and Obstacles.” National Criminal Justice Reference Service. 1996.,

¹⁴ Greene, Jack R. The Encyclopedia of Police Science (Third Edition). London: Routledge, 2006., стр 696

помоћи и екстрадиције, који су најзначајнији за вођење истраге и на крају, за осуђивање учиниоца кривичног дела.

Међународна полицијска сарадња има међународни и регионални значај, што је регион Југоисточне Европе и препознао, па ће то бити објашњено кроз следеће случајеве:

- Један од основних циљева Конвенције Уједињених нација против транснационалног криминала је успостављање међународне сарадње ради спречавања и борбе против организованог криминала
- Са друге стране, у Протоколу Уједињених нација спречавање, сузбијање и кажњавање трговине људима, посебно женама и децом, који је саставни део Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала један од основних циљева је промовисање међународне сарадње ради спречавања, сузбијања и кажњавања трговине људима.
- Циљ Протокола против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом који је прилог Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала је превенција и борба против кријумчарења миграната, као и унапређење сарадње међу државама чланицама у ту сврху, уз истовремено поштовање права кријумчарених миграната. У саставу Конвенције је и декларација која наводи да делотворна акција на спречавању и борби против кријумчарења миграната захтева свеобухватан приступ на међународном нивоу, размену информација и друге одговарајуће мере.
- Европска конвенција о узајамној помоћи у кривичним стварима и екстрадицији, са припадајућим протоколима, обавезује земље потписнице да усвоје усклађене законе у области УПП и екстрадиције.
- Конвенција о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи наводи да ће државе потписнице радити на јачању сарадње између држава потписница у погледу борбе против претњи јавној безбедности и/или реду у смислу превенције, детекције и полицијских истрага у кривичним стварима

1.4. Први кораци у развоју полицијске сарадње у Европској Унији

Догађај који је непосредно утицао на развој међународне полицијске сарадње је инцидент који се десио на олимпијским играма у Минхену 1972. године, када је терористичка група палестинских екстремиста под називом „Црни септембар“ убила два припадника израелске делегације, док су девет држали као таоце, што је решила немачка полиција, али су државе чланице Европске заједнице почеле три године после тога да се редовно окупљају, након поменутог догађаја.

У децембру 1975. године, Европски савет је формирао Треви групу да би контролисао рад влада држава чланица Европске заједнице. Деловање Треви групе је проширено на борбу против међународног криминалитета, првенствено борбу против трговине дрогама, а касније и борбу против трговине људи и оружја. Поред развоја полицијске и правосудне сарадње држава чланица, која се одвијала у различитим радним групама, до потписивања Уговора из Мастрихта (1992/93), потписана су два значајна документа: Шенгенски споразум из 1985. године, којим су уклоњене граничне контроле између Белгије, Холандије, Луксембурга и Немачке и Даблинска конвенција за азил.

Полицијска сарадње се све до ступања на снагу Уговора из Мастрихта одвијала изван оквира сарадње Европске заједнице. Састанци ТРЕВИ групе нису били редовни и институционализовани, а промене у институционализацији су започете 1988. године формирањем К4 комитета и усвајањем Палма документа 1989. године од стране Европског Савета, о улози Европске заједнице у спровођењу права на слободно кретање људи¹⁵, у складу са Јединственим европским актом. Један од најрелевантнијих споразума је *Шенгенски Acquis*, кога чине Шенгенски споразум из 1985. године и Шенгенска конвенција из 1990. године и њиховим потписивањем и ратификовањем у националним парламентим фактички је укинута граница унутар Европске уније и олакшана несметана флукуација становништва, првенствено држављана држава чланица Европске уније унутар граница Европске уније. Министри у Треви групи су на основу Палма документа сачинили програм активности развоја међународне полицијске сарадње, за стварање простора без контролисања преласка државних граница. Најзначајнија активност на том путу је стварање Европске полицијске јединице за борбу против дрога, ради сузбијања трговине

¹⁵ Benyon, John. „The Politics of Police Co-operation in the European Union.” *International Journal of the Sociology of Law* 24, br. 4 (1996): стр. 15-23

илегалним наркотицима и прања новца. 1991. године на састанку Европског савета представници немачке делегације, предложили су стварање посебне наднационалне полицијске организације, по узору на модел немачке федералне полиције, међутим та идеја није у потпуности прихваћена, већ је та идеја касније измењена и упрошћена на пружање подршке националним органима за спровођење закона, у координацији активности кроз Европску полицијску канцеларију, односно Европол¹⁶.

II Питање надлежности у случају трговине људима и кријумчарењу миграната

Свака држава има сопствена правила по којима одређује надлежност сопствених кривичних органа у односу на конкретну ситуацију, међутим примена тих правила је значајно компликованија у случају кривичних дела трговине људима и кријумчарење миграната, јер се дешавају на територији две ли више држава, па починиоци и жртве могу бити држављани различитих држава.

Међународна правна правила у погледу јурисдикције за кривична дела трговине људима и кријумчарење људи постављена је у свим међународним и регионалним уговорима. Циљ је смањивање и елиминација безбедних уточишта у погледу јурисдикције за трафикере, обезбеђивањем да сваки део кривичног дела може да буде кажњен ма где се десио.

Следећи корак је успостављање механизма координације у случајевима када више од једне државе може да има основ за успостављање сопствене јурисдикције. Главна правила су следећа:

- Држава успоставља сопствену надлежност, односно надлежност њених законских прописа над кривичним делима трговине људима и кријумчарење мигранта ако је дело почињено на њеној територији или на пловилу које плови под њеном заставом или ваздухоплову регистрованом по њеним законима (начело територијалности).
- Држава може да буде надлежна иако су дела трговине људима и кријумчарења мигранта почињена изван њене територијалне јурисдикције, под условом да су кривична дела усмерена на њеног држављанина (начело пасивне легитимације).

¹⁶ Benyon, John. op. cit. стр. 40-44

- Држава може да буде надлежна иако су дела трговине људима и кријумчарења мигранта почињена изван њене територијалне јурисдикције, под условом да су кривична дела почињена од стране неког њеног држављанина (начело националности).
- Држава може да буде надлежна иако су дела трговине људима и кријумчарења мигранта почињена изван њене територијалне јурисдикције дотичне државе али само под условом да су кривична дела повезана са озбиљним криминалом и прањем новца које је намеравано да се изврши на територији дотичне државе.
- Држава може да буде надлежна над делима трговине људима и кријумчарења миграната када је починилац присутан на територији дотичне државе а држава не изврши екстрадицију починиоца по основу националности (начело: ‘екстрадиција или кривично гоњење’).

У неким случајевима, најделотворније је да једна држава кривично гони све починиоце, а да у томе има подршку и помоћ од других укључених држава, док у неким другим случајевима пожељније је да једна држава кривично гони одређене починиоце, а да једна или више преосталих држава кривично гоне остале починиоце. У обзир треба узети питања као што су држављанство, локација сведока; важећи законски оквир; расположивост ресурса; и локација починиоца у време хапшења...

2.1. Облици међународне сарадње у случајевима трговине људима и кријумчарења миграната

Имамо више облика међународне сарадње. Неки су по својој природи неформални као што је директна полицијска сарадња, док су други формалније природе као што су узајамна правна помоћ и екстрадиција.

2.1.1. Неформална сарадња укључујући директну полицијску сарадњу

Термин неформална сарадња, који се користи у овом контексту, односи се на размену информација између агенција за спровођење закона и регулаторних агенција са њиховим колегама у иностранству, па се ова врста сарадње назива полицијска или агенцијска помоћ. Овим видом сарадње долази до размене информација и обавештајних

података без потребе достављања формалног захтева за узајму правну помоћ. Овакав облик сарадње користи се пре покретања званичне истраге и покретања судског процеса и омогућен је разним међународним и регионалним уговорима и конвенцијама:

1. Конвенција УН против транснационалног организованог криминала чл.27¹⁷
2. Протокол УН против трговине људима чл.10 (размена информација и обука)
3. Протокол УН против кријумчарења миграната чл.10 (Информације)
4. Други додатни Протокол уз Европску конвенцију о узајамној помоћи у кривичним стварима
5. Конвенција о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи чл. 5.1(а)

2.1.2. Формална сарадња: Узајамна правна помоћ

Узајамна правна помоћ или правосудна сарадња представља процес који државе користе да затраже од других држава да им доставе информације у сврху спровођења истраге или кривичног гоњења. Узајамна правна помоћ је веома формалан облик сарадње јер обично подразумева да једна држава тражи од друге државе да спроводи мере присиле у њено име и/или да предузме мере ради прибављања доказа који морају да буду такве врсте да се могу користити у кривичном судском процесу. Из тих разлога, она се одвија под другачијим и много строжијим правилима него што су правила која важе у случају мање формалне директе сарадње између агенција или у директној полицијској сарадњи.

2.1.3. Формална сарадња: Екстрадиција

Екстрадиција је формални назив за процес којим једна држава (држава молила) тражи од друге државе (замољена држава) да изврши поврат неког појединца како би се он појавио приликом кривичног гоњења или ради одслужења казне у држави која доставља захтев. Обзиром на природу кривичних дела трговине људима и кријумчарења миграната осумњичена лица која су тражена ради кривичног гоњења у једној држави, често се налазе на територији друге државе, што из разлога јер су држављани других држава што из разлога јер су свесно побегли на територију друге државе ради избегавања кривичног гоњења.

¹⁷ "Службени лист СРЈ" - Међународни уговори, бр. 6/2001

2.1.4. Међусобна повезаност инструмената полицијске сарадње

Међу различитим неформалним и формалним средствима међународне сарадње у кривичнимстварима постоји међусобна зависност. Истражитељи, тужиоци и правници централних органа треба да размотре своје комплементарне улоге и сврхе, на пример:

- Неформална помоћ може да буде основа за накнадни формални захтев за УПП.
- Формална УПП и неформална агенцијска помоћ могу да теку упоредо.
- УПП се често дешава након директне сарадње међу агенцијама.
- УПП може да буде комплементарна екстрадицији у случајевима када се и осумњичени починилац и докази о кривичном делу налазе у страни држави.
- УПП може да се користи за прибављање доказа који ће поткрепити неки случај у коме јемогуће да ће уследити захтев за екстрадицију.
- У ситуацијама у којима замољена држава одбија да изручи неко лице (на пример, из разлога што је дотично лице држављанин дотичне државе), држава која доставља захтев може накнадно да пружи подршку кроз УПП замољеној држави да би јој омогућила да врши истрагу или да кривично гони тражену особу.

2.2. Законски основ за међународну сарадњу

Неопходно је утврдити законски основ за међународну сарадњу. Утврђивањем законског основа за неку радњу или намеравану радњу, носилац функције у кривичном правосуђу може да буде сигуран да ће се овлашћење извршити на одговарајући начин и да ће резултати сарадње моћи да се користе на начин како се намеравало. Верификација законског основа ће такође обично обезбедити важне информације о обиму и природи релевантног средства сарадње.

2.2.1. Сарадња по основу међународних споразума

Државе или групе држава које заједнички сарађују преко међудржавних организација створиле су сложену мрежу билатералних и мултилатералних споразума који пружају правни основ за међународну сарадњу. Сарадња по основу међународних

споразума нуди одређене практичне и стратешке предности. Прво, међународни споразум обавезује државу којој се доставља захтев да сарађује по међународном праву. Друго, међународни споразуми обично садрже детаљне одредбе о процедурама и параметрима сарадње, и тиме обезбеђују већи степен јасноће и извесности од већине других аранжмана који се не заснивају на међународним споразумима.

Коначно, међународни споразуми такође утврђују и облике сарадње који иначе изван њих нису на располагању.

2.2.1.1.Билатерални споразуми

Државе могу да кроз преговоре усвоје билатералне споразуме о екстрадицији и/или УПП. Билатерални споразуми могу да буду од посебног значаја јер је њих могуће посебно прилагодити тако да одсликавају правне системе и специфичне потребе двеју држава. Њих је такође лакше мењати када је потребно прилагодити се некој новој потреби. Међутим, преговарање о билатералним споразумима може да захтева доста времена и ресурса. Може се показати да је потребно да држава склопи велики број таквих споразума да би обезбедила потребну покривеност својих потенцијалних интереса.

2.2.1.2. Мултилатерални споразуми

Мултилатерални споразуми су увек били битни у контексту међународне правне сарадње. Међутим, током протекле деценије међународна заједница ставља све већи нагласак на развој мултилатералних оквира за сарадњу по питањима од глобалног значаја. Примери за то укључују тероризам, кријумчарење наркотика, корупцију, трговину људима, животну средину, и транснационални криминал.

2.3. Суверенитет, гаранције и људска права

Иако препознаје неопходност међународне сарадње ради спречавања организованог криминала, као што су дела трговине људима и кријумчарења мигрантата, међународно право поштује суверенитет и територијални интегритет држава.

То је важно начело које треба имати на уму приликом разматрања прихватљивих облика сарадње, посебно у вези са унутрашњим пословима. На пример, по постојећим правилима међународног права, једна држава нема право да предузима радње у области унутрашњих послова на територији неке друге државе без претходне сагласности дотичне државе. Ова начела су јасно подвучена у свим главним уговорима о међународној сарадњи.

Међутим, државни суверенитет није безграничан. Радње које подузима држава у извесној мери потпадају под одређена ограничења која намеће међународно право, укључујући обавезе у погледу људских права и процедуралне гаранције установљене билатералним и мултилатералним уговорима. Сврха тих ограничења је заштита свих појединаца од опресије и неправде, укључујући и лица која су предмет захтева за међународну сарадњу (или су на други начин повезана са таквим захтевима).

На пример, слобода појединца је једно од најстаријих основних права. У складу са Међународном конвенцијом о грађанским и политичким правима (ИЦЦПР), сваки човек има право на слободу и то је једно од његових основних права. То није апсолутно право, јер државе на пример имају право да ограничен појединачну слободу путем механизма као што су хапшење, притвор или затвор. Међутим, међународно право у области људских права наводи да у сваком случају свако ограничавање слободе може да буде оправдано искључиво уколико је то ограничавање слободе законито и није арбитарно. Остала права која су посебно релевантна у контексту међународне сарадње укључују: право на живот; право да особа не буде изложена тортури односно окрутном, нехуманом и понижавајућем кажњавању; једнакост сваког појединца пред законом; право на правично, праведно и јавно суђење, правног заступника и преводиоца; пресумпција невиности; и право да се лице не сматра кривим за дела или казне које ступају на снагу ретроспективно.

Уговори о међународној сарадњи по правилу обезбеђују одређени степен заштите лица која су предмет захтева за међународну сарадњу. Границе у погледу сарадње које се

обично налазе у уговорима о међународној сарадњи су предмет расправе у следећим поглављима.

Међутим, важно је схватити да заштита која је обезбеђена у уговорима о међународној сарадњи не постоји изоловано. Таква заштита се мора посматрати у склопу много ширих система заштите људских права, који обухватају обавезе по одређеним уговорима као што су Конвенција ИЦЦПР, Конвенција о статусу избеглица (Конвенција о избеглицама) и Конвенција против тортуре и других облика окрутног, понижавајућег третмана и кажњавања (Конвенција против тортуре).

Кршење општеприхваћених стандарда о људским правима током истрага, кривичног гоњења и доношења пресуде носи собом потенцијал не само да уништи појединачне случајеве већ и да умањи спремност држава да сарађују у будућности. Према томе, иако је на глобалном нивоу неопходно подстицати вигорозно гоњење транснационалних трафикера и кријумчара, са захтевима за међународну сарадњу неопходно је поступати на начин који у потпуности поштује стандарде међународног кривичног права и људских права.

III Појам илегалних миграција

Миграција представља кретање људи са једне територије на другу. Може се одвијати на добровољан и законит начин или присилно, без пристанка особа.

Миграције представљају пресељење, које може бити трајно или привремено, које се одвија путем физичког кретања одређене групе људи из једне у другу државу. С обзиром на то, миграције могу бити унутрашње и међународне. Миграције су значи, привремено или трајно настањивање одређене групације људи на територију друге државе, различите од државе његово држављанства.

Међународне миграције су привремени односно трајни прелазак једног или више лица са територије његове матичне државе на територију друге државе, па с обзиром на то имамо 2 елемента међународних миграција која уочавамо, а то су мобилност лица које прелази државну границу и странство држављанства.

Често се чини у складу са прописима државе у коју се емигрира, и тада говоримо о легалним миграцијама, док супротно говоримо о илегалним миграцијама које се манифестују кроз организовано и неорганизоване форме.

Организоване миграције одликује организовани приступ у регрутовању, транспортовању, прихвату или експлоатацији илегалних миграната у земљи дестинације. Манифестује се као кријумчарење миграната и трговина људима. Илегалне миграције су широко распрострањене, па тако имамо податке Међународне организације за миграције које указују да тренутно широм света има између 20 и 50 милиона људи који се могу сматрати илегалним мигрантима, иако је тај број свакако и већи од овог.

Кријумчарење миграната је омогућавање илегалног уласка у другу државу лица које нема држављанство или стални боравак државе чију државну границу илегално прелази, а све ради стицања значајне материјалне користи, и уз кршење прописаних услова за легалан прелазак државне границе.

„Трговина људима подразумева регрутовање, транспорт, пребацивање, смештај или пријем особа, под претњом или употребом силе или осталих облика принуде, отмице, застрашивања, преваре, злоупотребе моћи или злоупотребе стања рањивости особа, давање или примање новца или других средстава ради постизања контроле над неком особом, са циљем експлоатације. Експлоатација укључује, најмање, експлоатацију проституције других или остале облике сексуалне експлоатације, принудног рада и службења, ропства или ропског положаја, илиуклањања телесних органа“¹⁸.

“Кријумчарење миграната подразумева обезбеђивање нелегалног уласка у државу чланицу за неко лице које није држављанин и нема у њој стално пребивалиште, а ради стицања, директно или индиректно, финансијске или друге материјалне користи. Међутим, није увек могуће разликовати трговину људима и кријумчарење миграната, јер нека лица свесно своје путовање започињу као кријумчарени мигранти, након склапања договора са одређеним појединцем или групом ради илегалног кретања између држава“¹⁹.

Најчешће код кријумчарења миграната, говоримо о једнократном односу између кријумчара и мигранта, и тај однос престаје доласком мигранта у земљу одредишта, међутим имамо и ситуације када је мигрант просто приморан да настави однос са кријумчарем, да би отплатио високе трошкове његовог транспорта. У овој фази увиђамо да трговина људима прераста у неки вид дужничког ропства.

¹⁸ Закон о потврђивању конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала и допунских протокола, Службени лист СРЈ – Међународни уговори бр. 6/2001

¹⁹ op.cit. чл. 36

У пракси се на први поглед може учинити да је тешко поставити разлику између ова два кривична дела. У многим случајевима, жртве трговине људима могу најпре да буду кријумчарени мигранти. Зато је, код истраге случајева трговине људима, понекад потребно ослонити се на мере борбе против кријумчарења.

У нашем кривичном законодавству, ова два кривична дела инкриминисана су на 2 начина: као недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење у члану 350²⁰. и као трговина људима из члана 388²¹. Кривичног законика Републике Србије. Такође је као посебно кривично дело установљена трговина децом ради усвојења из чл. 389²².

IV Међународна полицијска сарадња у борби против илегалних миграната

Криминалитет представља феномен који се на зауставља у оквирима једне државе и њених граница, а државе априори желе да тај криминалитет смање или на неки начин зауставе, оне су принуђене да између себе успоставе међународну сарадњу. Нарочито би борба против криминалитета била онемогућена уколико међу њима нема правне сарадње, што у фази истраге, што у фази вођења кривичног поступка, па и на крају и приликом изрицања кривичних санкција, а такође и приликом саме инкриминације кривичних дела у Кривичним законцима.

Последњих пар година, услед ратних дешавања на Афричком континенту, и повећаним миграцијама становништва из ратом захваћених предела, долази до повећања илегалних миграција, а самим тим и до повећања трговине људима и појавом кријумчарења миграната. Владе земаља улажу велике напоре да на било који начин спрече ове појаве, па тако долази до закључивања значајних међународних уговора и конвенција којима државе на себе преузимају обавезе које се тичу мешународне полицијске сарадње, као и правосудне сарадње, ради спречавања кривичних дела трговине људима и кријумчарења мигранта.

Илегална или ирегуларна миграција представља миграцију која се одвија ван свих норми којима се регулише питање миграција, како у држави порекла, тако и у држави транзига, па и држави дестинацији.

²⁰ Кривични законик Републике Србије, (Службени гласник РС бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019), чл. 350

²¹ *op. cit.* чл. 388

²² *op. cit.* чл. 389

Новац који се добије од илегалних миграција, често зна да уђе у легалне токове, и то може да представља значајан проблем за државу и њен законодавни систем. Потребна је координација између полиције, тужилаштва, судова, пореских и царинских инспекција и органа, а све ради спречавања уплива „прљавог“ новца у легалне токове. Приватни сектор безбедности, као и активно учешће самих грађана су такође значајни за заустављање овог феномена.

Безбедност државе и њени проблеми све више нису само њени, већ погађају како државе окружења, тако и државе у Европи. Развојем добросуседских односа и координисаним радом са надлежним органима у суседским државама, остварује се једно од најзначајнијих начела, а то је очување мира и стабилности у региону, које представља једно од најзначајнијих питања за економски и општи развој.²³

4.1.Превенција кријумчарења миграната

Превенција кријумчарења мигранта је деловање како националних тако и наднационалних механизма безбедности на спречавању, односно искорењавању у самом настанку и недозвољавању развоја, као и отклањање евентуалних штетних последица које су наступиле. Разлажући ову дефиницију, долазимо до података да се превенција састоји из 4 фазе:

- Процене
- прогнозе
- оцене
- интервенције

Најзначајнији државни органи, који потпомажу превенцији кријумчарења мигранта су полиција, обавештајне службе, царинске службе као и у неким ситуацијама војне снаге државе. Сви ови органи су у сталним што формалним, што неформалним контактима са државним органима држава у суседству, ради усклађивања оперативних планова и предузимање оперативно тактичких и криминалистичко истражних мера. Обавештајне

²³ Игњатовић, Ђ., Шкулић, М.; Организовани криминалитет – друго измењено и допуњено издање, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, стр. 311-322

службе такође, пружају потребне информације да се на што веродостојнији начин ови планови спроводе, као и да се саме мере што ефикасније предузимају.

Обавештајне информације о преласцима државних граница, што легалних, што илегалних, прикупљамо увидима у списе органа граничне контроле, што бољим обезбеђивањем државне границе, увидима у евиденције управних органа полиције о пријавама и одјавама боравка странаца у држави, рутинским контролама саобраћаја у пограничним пределима, прегледима књига пријављивања у угоститељским објектима, нарочито у пограничним крајевима, контролисањем аутобуских и железничких станица и стајалишта у пограничним крајевима, константна провера пријавних и одјавних књига у мигрантским центрима.

Мере превенције се деле на²⁴:

1. Мере научно истраживачког карактера,
2. Мере иницијалног карактера
3. Мере нормативног карактера,
4. Мере информативно – едукативног карактера,
5. Мере обавештајно криминалистичког карактера,
6. Мере економске и социјалне политике,
7. Мере имиграционе политике.

V Проблем илегалних миграција

Илегални мигранти на својим рутама до места опредељења сусрећу се са различитим проблемима, могу се изгубити, могу бити преварени, што од кријумчара, што од локалног становништва, могу бити опљачкани, убијени, могу завршити у затвору, па чак и изгубити живот.

Сама комплексност овог проблема изискује различите безбедоносна-криминалистичка деловања ради његовог решавања. Криминалистичке методе које се користе ради откривања, појашњавања и доказивања кривичних дела кријумчарења миграната су застареле, и важећа безбедоносно криминалистичка учења раде на промени управо тих застарелих криминалистичких метода, ради превенције и хапшења починиоца

²⁴ Милковски, З., Мишић, Илегалне миграције као облик транснационалног организованог криминалитета, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, Београд, 2005., стр. 195-208.

ових кривичних дела. Највећи недостатак политике сузбијања криминала, у овој области, као и у већини, је одсуство превенције, која би представљала први елемент безбедности. Илегалне миграције су озбиљан проблем, који је у задњих десетак година доживео експанзију услед ратних дешавања у афричким државама, па се може посматрати са више аспеката. Када говоримо о проблемима илегалних миграција, говоримо о проблемима са којима се мигранти сусрећу како кроз земље транзита, тако и у државама одредиштима самих миграната. Често се државе одредишта не граниче са државом у којој мигранти живе, па је сам пут од њихове матичне државе до државе одредишта, јако дуг, често и непроходан и у данашње време опасан жицама, па прибегавају алтернативним начинима, односно прибегавају илегалним преласцима државних граница. Често тај илегални прелазак државних граница за њих представља велики финансијски трошак, па да би тај трошак на неки начин надокнадили, и сами прибегавају вршењу кривичних дела у земљама транзита.

Најчешће врше имовинска кривична дела, углавном су то имовинска кривична дела, као што су крађе или разбојништва, и на тај начин долазе до финансијских средстава којима за себе купују храну. Након извршења ових кривичних дела, мигранти настављају кретање ка држави дестинацији, односно граници наше државе, а ова кривична дела остају нерешена.

Додатни проблем представља раст кривичних дела из групе кривичних и сексуалних деликата од стране илегалних миграната. Како се број самих миграната који долазе из ратом погођених земаља повећава, повећава се и број извршених кривичних дела овога типа.

Сам чин илегалног уласка на територију неке државе представља кривично дело и кршење законских прописа. Ако државни органи открију илегалне мигранте следи њихова депортација у матичне државе. Такође, имамо и ризик завршавања у затвору, уколико се на кривично дело које је извршио, оптужи и за кривично дело илегалног преласка државне границе, а и уколико се једном депортовани мигрант, којим случајем поново нађе на територији државе која их је пре тога депортовала, може опет завршити у затвору.

Криминалне организације су мигранте препознале као следећу ствар на којој ће зарадити брдо новца, и то илегалним трансфером миграната до државе одредишта. Мигранти им за то дају одређене суме новца. Међутим, имамо и ситуација када мигранти немају довољно новца, и тада фактички постају робови, кријумчара, и мигранти за

кријумчаре у одредишним државама обављају различите послове, што легалне, што илегалне. Још поразније, је што жене мигранти, постају жртве сексуалне експлоатације, док се мушкарци највише радно експлоатишу, или чак обављају криминалне послове за кријумчаре.

Када говоримо о путовању миграната од матичне државе до државе одредишта, на уму требамо имати и здравствене ризике, са којима се мигранти на овим рутама сусрећу, нарочито у доба ковид 19 пандемије. Илегални мигранти не подлежу никаквим облицима здравствене контроле, међутим појавом вируса Сарс-ковид 19, то се на неки начин променило. Установљен је протокол тестирања миграната на ову заразну болест, и евентуално поступање у случају позитивног теста, а потом и одвајање заражених миграната у посебне просторије прихватних центара, наравно уколико мигранти бораве у њима. Проблем је у томе што мигранти најчешће немају амбицију да остану у прихватним центрима, већ државе на путу до државе одредишта, сматрају за земље транзита, па у доба пандемије сваки мигрант представља и потенцијалну опасност по здравље људи, због могућности заразе вирусом Сарс-ковид 19. Такође, додатни проблем је ситуација у којој заражен мигрант треба помоћ лекара, мигрант није здравствено осигуран, трошкови лечења су такође јако високи. Илегални мигранти нису здравствено осигурани, а често ни немају новца за приватно. Проблем је јер и бенигне инфекције, у комбинацији са лошим животним и хигијенским условима у прихватним центрима, као и лошим условима путовања, односно превозом у неадекватним превозним средствима представљају ризик по опште здравље миграната. На тему заражавања миграната имали смо разноразне податке, па тако најновија истраживања, спроведена у Немачкој, говоре у прилог томе да је у току лета скоро 90 процената пацијената са најтежим облицима Сарс-ковид 19, којима је била потребна кисеоничка или респираторна потпора, било мигрантског порекла.²⁵

Све потешкоће са којима се сусрећу мигранти на путу од матичне државе, до државе одредишта, само су на још један начин отежане, додуше ненамерно, Сарс-ковид 19 вирусом. Сам илегалан прелазак границе, представља озбиљну опасност, која у немалом броју случајева зна да заврши смртним исходом. Мигранти често и сами ризикују живот ради преласка државних граница, али често и не опридају значај здравственим проблемима јер им је на памети само остваривање зацртаног циља. Проблем је што пажњу

²⁵ <https://balkans.aljazeera.net/teme/2021/3/8/njemacki-mediji-vise-od-90-posto-najteze-obiljelih-su-migranti> , посећено дана 11.11.2021. године

здравственом стању миграната не посвећују ни кријумчари, јер је њима на памети само финансијска корист. Често мигранте превозе у нехуманим условима, држе и будним по неколико сати, пре и после преласка државне границе смештају их у неусловне смештајне капацитете, храна и вода су доступне мигрантима у малим количинама, или уопште нису доступне, а чак и здравствена и болничка нега у случају повреде или незгоде, је мигрантима недоступна. Често илегални мигранти у државе Западне европе стижу изморени, болесни, изгладнели, често су заражени различитим видовима инфективних болести, неретко имају и преломе екстремитета, док се њихово ментално стање фактички ни не проверава.

КОВИД-19 пандемија је донела додатне изазове за здравље деце избеглица и миграната. УНИЦЕФ, кроз пројекат „Унапређивање здравственог стања деце избеглица и миграната у Јужној и Југоисточној Европи“, који је суфинансиран од стране програма Европске уније за здравство, ради на унапређењу здравственог стања деце избеглица и миграната кроз превентивне и информативне активности у своје интервенције усмерене на избегличку и мигрантску популацију. Успешна сарадња УНИЦЕФ-а са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије, системом здравствене и социјалне заштите су од суштинског значаја за резултате на унапређењу здравља и заштите деце избеглица и миграната.²⁶

5.1. Заштита илегалних миграната

Заштита илегалних миграната усмерена је пре свега на њихову заштиту од виктимизације, превасходно заштита од секундарне и терцијалне виктимизације. То се односи пре свега на заштиту жртава од казненог санкционисања, заштиту њихове личног интегритета и безбедности и заштита безбедности њихових породица, заштита физичког и менталног здравља миграната, заштиту личности мигранта у кривичном поступку.

Мере заштите, помоћи и подршке кријумчареним мигрантима, могу се начелно поделити:

- Мере које се донете ради заштите жртава кривичног дела кријумчарења миграната

²⁶ <https://www.unicef.org/serbia/price/bezbedno-i-sigurnim-koracima-u-novi-zivot>, посећено дана 11.10.2021. године

- Мере које су донете ради пружања различитих видова помоћи жртвама кривичног дела кријумчарења миграната

Мере се доносе и спроводе из више разлога: ради заштите физичког и менталног здравља жртве и чланова њихових породица, поштовање личности и интегритета мигранта у свим фазама кривичног поступка, и спречавање свих видова ревиктимизације према мигрантима.

Заједничко за све принципе заштите је да се гледа најбољи интерес жртве, односно да се избегава ревиктимизација.

Такође ради се на континуираном побољшању положаја што илегалних, што легалних миграната, нарочито кроз међународну полицијску сарадњу, у чему предњачи Међународни организација за миграције (*International Organization for Migration – IOM*) основана 1951. године са седиштем у Женеви, са циљем да помогне расељавању великог броја миграната после Другог светског рата. У току свог постојања, мењала је име више пута, да би садашње добила 1980. године. Има 165 држава чланица²⁷, укључујући и Србију, има преко 5400 запослених у земљама широм света, и пружа значајну потпору мигрантима у решавању њихових проблема.

ИОМ блиско сарађује са владама држава чланица, као и са субјектима из невладиног сектора, а све у циљу побољшања положаја миграната.

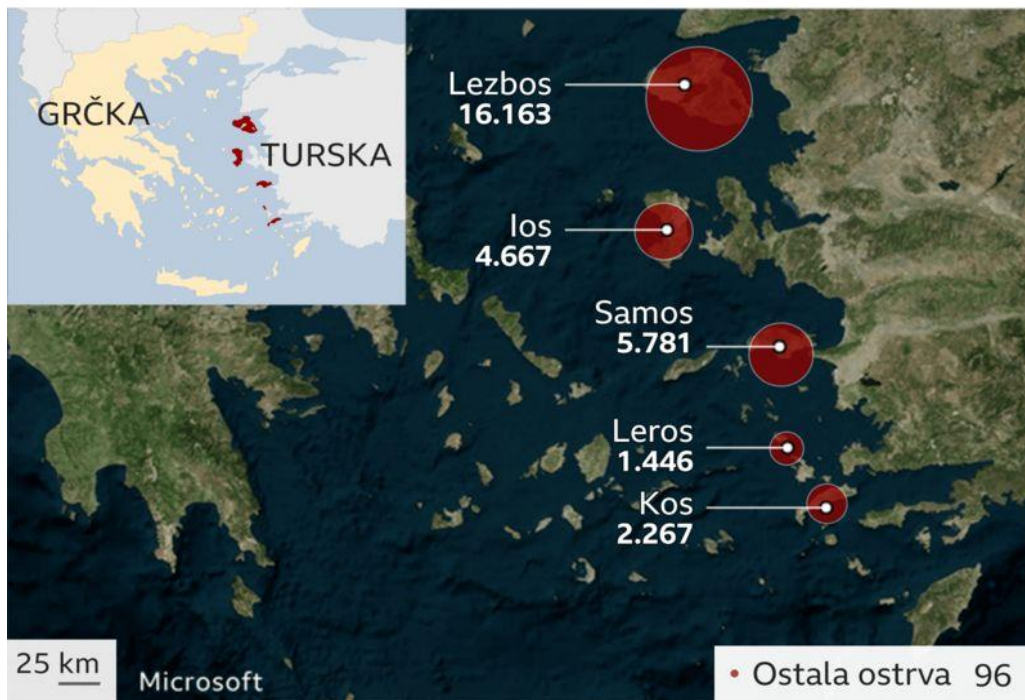
5.2. Западни Балкан и Србија на путу илегалних миграција – Балканска рута

Средином 70-их година Балканска рута је била незаобилазна путања, коју су кријумчари користили махом за кријумчарење наркотика, опијата или аколхола. Међутим, појавом и распламсавањем ратних дејстава на Блиском истоку, она добија потпуно нови значај. Балканска рута постаје средишња рута за долазак миграната из ратом захваћених подручја и представља њихов пут ка државама Западне Европе, првенствено Немачкој. 2016. година је година која је представљала прекретницу у миграцији становништва са тла Африке пре свега у државе Западне Европе. Балканска рута започиње из ратом захваћених држава у Африци, све до Турске. Прва држава у коју улазе што легално, што илегално је Грчка, махом преко острва Кос, Лезбос, Иос, Самос и Лерос.

²⁷ https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Међународна_организација_за_миграције, посећено 10.10.2021.

После доласка на Грчка острва следи више или мање безбедан пут до Солуна а потом проналажење начина да се дође до држава Западне Европе, што легалних, што илегалних.

Koliko je migranata u kampovima u Grčkoj?

Izvor: Grčka vlada, jul 2020.

BBC

Слика бр.1 Грчка острва прва на удару на Балканској рути, Извор: Global initiative against transnational organised crime - Migrant crisis: Macedonia border closure strands thousands in Greece 2020, мај 2021

Интересантно је да се мигранти крећу из Турске ка Грчкој пре свега јер су упознати са податком да Турска не представља потписницу Женевске конвенције о заштити миграната, па самим тим нису толико сигурни да ли ће и у којој мери бити поштована њихова права. При самом доласку у Грчку, на сваком од ових острва организовани су прихватни центри у које се сами мигранти пријављују. Значајан је податак да велики број миграната уопште не одседне у том прихватном центру или исти напусти 24 часа после доласка у сам прихватни центар. После Грчке, мигранти се запуте у Северну Македонију или Бугарску и онда редом кроз државе бивше СФРЈ све до коначног одредишта, а то су државе Западне Европе.

Између јула и септембра 2015. долази до подизања физичке баријере између Мађарске и Србије, као и довршавања оградe дуж границе између Хрватске и Мађарске у

октобру исте године, што доводи до померања руте којима се крећу мигранти и тражиоци азила. Додатни проблем за мигранте и тражиоце азила представљају појачане граничне контроле које је увела Северна Македонија на граници са Грчком. Такође власти Северне Македоније кренули су са постављањем 30 км дуге ограде на граници са Грчком, што је доводило до благог опадања преласка миграната балканском рутом. Након затварања Балканске руте, број нерегуларних прелаза опао је са 694.674 колико их је било 2015.године на нешто више од 4000 у 2017. години. Након споразума између ЕУ и Турске, долази до померања руте ка Босни и Херцеговини и делу Црне Горе, у нади да ће преко Хрватске доћи до ЕУ. Међутим, у стварности то је изгледало значајно другачије, пре свега због строгих пограничних контрола од стране Хрватске граничне полиције, мигранти су често остали заглављени у Босни и Херцеговини, што је довело до хуманитарне кризе у избегличким камповима у Босни и Херцеговини и око њих, претежно у Унско-Санском кантону, дуж границе са Хрватском. Такође, мигранти и тражиоци азила све више се ослањају на криминалне мреже за пружање услуга кријумчарења и лажних путних докумената.

Србија је популарна дестинација за мигранте, јер представља граничну државу са четири чланице Европске уније: Мађарском, Румунијом, Хрватском и Бугарском. Такође, Србија при уласку нема никаквих физичких баријера, ограда или зидова, па самим тим њена државна граница не представља непрелазну препреку. Међутим, проблем настаје приликом уласка у државе Европске Уније, које су своје границе опасале бодљикавим жицама и оградама. Конкретно, Мађарска је 2015. подигла граничну баријеру дуж државне границе са Србијом. У новембру 2015. године војска Северне Македоније је почела са градњом ограде дуж границе са Србијом, која је дуга око 30 километара.

5.3. Кријумчари миграната

Самим порастом протока миграната Балканском рутом, логично је да по аутоматизму дође до повећања броја кријумчара, односно лица која желе да пруже „услугу“ илегалног преласка државних граница. Кријумчари крећу са врбовањем мигранта одмах по доласку у прихватне центре на Грчким острвима. Најчешће као помоћ користе лица која су и сами мигранти, или су исте националности као и мигранти, пре свега због лакше комуникације са мигрантима који желе њихове услуге. Мигранти који су ухваћени

при илегалним преласцима државне границе, признали су да је до врбовања дошло у прихватном центру у Солуну, који уједно представља један од највећих прихватних мигрантских центара. Кријумчари мигрантима обећавају несметан и безбедан прелазак државне границе, све до Србије, када их сачека друга криминална група и обећава им безбедан пролазак до капија Европске Уније. Могу се одлучити за различите видове преласка, да ли комплетан аранжман који је обично и најскупљи, да ли парцијални од државе до следеће државе, а да тамо нађу новог кријумчара који ће му омогућити трансфер до жељене дестинације. Кријумчари су у мигрантима увидели нови извор ради прикупљања великог профита, често их превозе у нехуманим условима, по десетине на малом простору, без основних животних услова, који често за мигранте може да представља и фаталан крај.

5.3.1. Профил кријумчара

Кријумчари су људи који желе да без много муке и труда дођу до великих своти новца. Поред трговине и кријумчарења опојних дрога, алкохола, акцизних производа, отворила се нова криминална грана за остваривање зараде за кријумчаре. То је кријумчарење миграната, односно омогућавање нелегалног преласка државне границе. Кријумчари су најчешће становници пограничних предела који познају географске прилике, познају граничне полицајце, и сами често путују у државу из које кријумчаре мигранте. Најчешће су у питању незапослена лица, средњих година, скоро увек су лица мушког пола. Често као испомоћ ангажују неког од миграната који познаје језик групе коју су таргетирали као следећу жртву. Управо тај мигрант представља његовог инфилтрираног агента међу мигрантима којима ће омогућити несметан прелазак државне границе. Најчешће мигранте воде алтернативним граничним прелазима, путем планинских путева, тзв. козјим стазама, одакле их доводи до најближег места у државној граници, а потом организује превоз до даље дестинације. Превоз се најчешће обавља аутомобилима или комбијима, мада имамо и случајева када мигранти користе и редовне аутобуске или возне линије да би дошли до жељеног места, односно што ближе капијама Европске Уније. Често кријумчари користе сопствени превоз, тако што маскирају аутомобиле у такси возила, комбије за превоз грађевинског материјала или слично. Имали смо бизарну ситуацију где је човек превозио мигранте обучене као трубачки оркестар, па је полицајац у

редовној контроли, затражио своју омиљену песму јер много воли звук трубе, па увидевши да они не да не умеју да свирају, већ да не знају ни наш језик, и сам је схватио да није у питању никакав трубачки оркестар него мигранти које возач илегално превози²⁸.

Ретко када је у питању један човек који сам организује тзв. „шверц миграната“, најчешће је у питању организована криминална група која послује са обе стране државне границе, што значи да је међу њима успостављен висок ниво сарадње. Често су у спреси са пограничном контролом, која фактички постаја део организоване криминалне групе, јер користи свој службени положај за шверц миграната.

5.3.2. Методе кријумчарења миграната

Већина миграната се не ослања на сопствене снаге већ се ослања на кријумчаре. Постоји 3 категорије кријумчара фиксери, вратари и организатори аранжмана.

Велики део кријумчарења миграната на Западном Балкану се одвија у релативно малим размерама. На пример, постоје многи извештаји о таксијима (од којих су неки импровизовани или нелиценцирани) који превозе мигранте са села у велике градове, из градова у насеља близу граница, или их преузимају на границама. Они ретко прелазе границе.

Такође је сасвим уобичајено да приватни грађани или возачи камиона превозе мали број азиланата или миграната уз накнаду. Један од новијих трендова је запошљавање „пратећег особља” за возаче камиона. Мигранти добијају право писмо компаније са седиштем у Западној Европи и путне исправе за особу која личи на носиоца, али није он.

Ови документи могу се показати полицији као доказ да се мигрант „враћа кући”. Фиксери такође успостављају везе између миграната и кријумчара или таксиста, предлажу руте и сигурне куће и упозоравају их на полицијске патроле. Неки фиксери се баве и осматрањем или извиђањем. Чекају на аутобуским и железничким станицама да би дочекали групе које треба да стигну. Када нове групе миграната стигну у град, фиксери јављају кријумчарима податке о величини и саставу групе. Ако су фиксери исте националности као и чланови мигрантске групе, они могу да играју улогу посредника између групе и кријумчара.

²⁸ <https://www.telegraf.rs/vesti/srbija/3049137-lik-iz-vlasotinca-obukao-migrante-u-belo-kupio-im-trube-i-prevozio-ih-ka-muzikante-otkriven-kad-je-polica-jac-zatrazio-jednu-pesmu>, посећено 10.11.2021.

Фиксери обично раде унутар граница једне државе, за разлику од вратара који помажу људима при преласку границе. Карактерише их низак ниво оперативне софистицираности.

Чињеница да је улога свих врста фиксера толико истакнута указује на то да је тржиште кријумчарења миграната релативно отворено.

Слика бр.2 приказује узорак цена које се наплаћују за превоз азиланата и миграната, обично таксијем, унутар шест земаља Западног Балкана. Цене се крећу од минимално 20 евра по особи регистрованој у Црној Гори за превоз од села до насеља близу границе са Босном и Херцеговином, до максимално 500 до 700 евра по возилу за прелазак преко целе територије Северне Македоније од подручја Ђевђелије (близу границе са Грчком) све до Куманова, на граници са Србијом.

Цене се разликују у зависности од пређене удаљености и броја путника (деца у пратњи родитеља често путују бесплатно). Ризичнија путовања могу бити скупља. На пример, неким мигрантима у Црној Гори наплаћено је 100 евра да пређу последњих 15 километара до шуме у близини српске границе. Све у свему, цене су релативно ниске, јер у многим случајевима постоји конкуренција редовних железничких и аутобуских линија.

Иако је кријумчарење миграната илегално, чули смо много прича од миграната и од људи који живе у жариштима шверца миграната, или су упознати са ситуацијом у њима, о томе како полиција и граничари често играју улогу фиксера. За одређену накнаду, они могу да се сложе да не буду на одређеном месту у одређено време или да превезу азиланте и мигранте преко границе. Корумпирани полицајци и погранични службеници ухапшени су на више локација.

Zemlja	Iz	Preko	Do	Cena (u evrima)	Uslovi
Albanija	Pogradec	Tirana	granica sa Crnom Gorom	70	po osobi
Bosna i Hercegovina (BiH)	unutar Federacije	unutar Federacije	unutar Federacije	200-500	po osobi
BiH	Trebinje, Bileća i Foča (granica sa Crnom Gorom)	Mostar, Sarajevo, Travnik, Prozor ili Jajce	Unsko-sanski kanton	100-300	po osobi
BiH	Foča, Čajniče, Rudo, Višegrad	Sarajevo	Unsko-sanski kanton	100-300	po osobi
BiH	Zvornik, Bijeljina	Tuzla, Banja Luka ili Sarajevo	Unsko-sanski kanton	100-300	po osobi
BiH	unutar Republike Srpske	unutar Republike Srpske	unutar Republike Srpske	20-100	po osobi
BiH	Sela Republike Srpske	unutar Federacije	Sarajevo	150-200	po osobi
Crna Gora	Metaljika	15 km šume	granica sa Srbijom	100	po vozilu (taksi)
Crna Gora	Pijevlja	Nije dostupno	granica sa Bosnom	50-150	po osobi
Crna Gora	unutar Crne Gore	Nije dostupno	Sela blizu granice sa BiH	20	po osobi
Severna Makedonija	Područja Đevdelije i Starog Dojrana	Veles	Područje Kumanova	500-700	nepoznato
Srbija	unutar Srbije	Naselja Đala, Srpski Krstur i Banatsko Arandelovo, ili naselja Vrbica i Majdan	granica sa Mađarskom i/ili Rumunijom	50-100	po osobi
Srbija	Preševo	Nije dostupno	Beograd	200	po osobi
Srbija	Beograd	Nije dostupno	Subotica	200-250	po osobi
Srbija	unutar Srbije	Nije dostupno	granica sa Mađarskom	50-200	po osobi

Слика бр. 2 Ценовник кретања миграната по тарифама организованих криминалних група
Извор: : Глобална иницијатива: Актуелне цене: Анализа токова људи, дроге и новца на
Западном Балкану, мај 2021.

Чини се да се најорганизованији и најуноснији облици кријумчарења јављају око граница које је најтеже прећи: између Грчке и Северне Македоније; Северне Македоније и Србије; Србије и Мађарске и Хрватске и Босне и Херцеговине. Ови кључни гранични прелази су релативно добро заштићени и самим тим ризичнији за прелазак. Због тога је кријумчарима уносно да људима наплаћују безбедан прелазак. Чини се да су криминалне групе на овим локацијама мешавина локалног становништва које познаје терен и кретање полиције и држављана земаља из којих потичу азиланти и мигранти (попут Авганистана, Пакистана, Марока и Сирије). Они одговарају опису организоване криминалне групе, која понекад чак припада прекограничним криминалним мрежама. Неки кријумчари су добро опремљени и добро повезани, укључујући контакте у полицији и пограничним службама. Такође су врло прилагодљиви; чак и током кризе Ковида 19, кријумчари су пронашли начине да дођу до миграната и да организују операције кријумчарења. Вратари отварају

пролаз ка следећој земљи на рути, а најважнији је улазак у неку земљу ЕУ, попут Хрватске или Мађарске. У неким случајевима, до одређеног одредишта се стиже пешице: вратари играју улогу водича који пребацују групу својих сународника преко зелене границе, а затим се враћају преко границе да би помогли следећој групи. На пример, у Унско-санском кантону, где се много људи налази у избегличким камповима, кријумчари, који су и сами мигранти, увлаче се у кампове и преговарају о детаљима покушаја кријумчарења. Затим играју улогу водича малих група од приближно пет миграната који се пешке крећу кроз шуму до Хрватске. Ти кријумчари се потом враћају у Босну и Херцеговину, у нади да ће зарадити довољно новца да би могли да плате другим кријумчарима да их релативно безбедно превезу у неку западноевропску земљу. Други пример су Авганистанци или Пакистанци који пребацују сународнике из Северне Македоније у јужну Србију. Вратари такође организују превоз трајектима и сплавовима преко пловних граница, попут границе између Србије и Босне и Херцеговине преко Дрине и Саве или од Сомбора у северној Србији преко Дунава до Мађарске. Прелазак преко реке може коштати од 100 до 500 евра по особи.

Вратари контролишу и приступ тунелима, као што је онај између Србије и Мађарске. Кријумчари шаљу мигрантима ГПС координате како би идентификовали тачке уласка у тунеле. Кријумчари који контролишу овај приступ обично су из земаља порекла миграната.³⁴ Они такође могу имати неколико половних или украдених аутомобила, као и регистарске таблице из различитих земаља, како би изгледали мање упадљиво.

Цене које се плаћају за ову категорију кријумчара углавном су више од цена које се плаћају фиксерима, јер вратари помажу азилантима и мигрантима да се крећу преко граница, укључујући тешко савладиве природне препреке попут река и планина. Цена може укључивати и друге погодности, попут привременог безбедног уточишта. На пример, мигранти плаћају приближно 2500 евра за путовање из Суботице на северу Србије до насеља у близини мађарске границе, где су смештени у напуштене сеоске куће и фабрике пре него што се прокријумчаре у Мађарску. Да би прешли из Грчке у Албанију, мигранти плаћају од 1000 до 2500 евра: ове цене укључују услуге превоза из јужних подручја Корче и Ђирокастре било до јадранских лука Валона и Драч, било до северних градова Скадра и Кукеса. Чак и кратка путовања могу бити релативно скупа, посебно за прелазак добро контролисаних граница. Мигранти наводно плаћају око 700 евра по особи за кријумчарење из Грчке или Бугарске пешке преко планинског ланца Беласице до Струмице, на југу

Северне Македоније. Цене могу варирати у зависности од годишњег доба, од величине групе и од перцепције кријумчара о платежној способности групе.

Iz	Preko	Do	Cena (u evrima)	Uslovi
Korča i Đirokastra (granica Grčka/Albanija)	Tirana	Valona, Drač, Skadar, Kukës (Sever)	3000-5000	uključuje mito pograničnim službenicima
Pljevlja (Crna Gora)	Nije dostupno	Foča (BiH)	350-400	po osobi
Područje Nikšića (Crna Gora)	Nije dostupno	Trebinje (BiH)	350	po osobi
Veles (Severna Makedonija)	Nije dostupno	Kumanovo, zatim Srbija	800-1000	po osobi (uključuje vozilo)
Veles (Severna Makedonija)	Nije dostupno	Kumanovo, zatim Srbija	1000-2500	po vozilu
Beograd (Srbija)	Reka Drina	Bihać	1500	cena paket-aranžmana (grupa/porodica)
Solun (Grčka)	Nije dostupno	Kumanovo, zatim Srbija	700	po osobi
Subotica (Srbija)	Nije dostupno	Mađarska	2500	uključuje smeštaj na skrivitim mestima
Horgoš (Srbija)	Reka Tisa	Morahalom (Mađarska)	100-300	po osobi
Novi Kneževac (Srbija)	Rabe, Majdan, Banatsko Arandjelovo, Mokrin, Nakovo, Banatsko Veliko Selo i Novi Kozarci	Rumunija, Mađarska	200-500	po osobi
Unutar Srbije	Naselja Đala, Srpski Krstur i Banatsko Arandjelovo, ili naselja Vrbica i Majdan	Naselja u Mađarskoj ili Rumuniji	150-200	po osobi
Srbija	Reka Drina	BiH	500	po osobi
Kumanovo (Severna Makedonija)	Nije dostupno	Srbija (okolina Vranja)	500-600	po osobi
Kukës (Albanija)	Nije dostupno	Kosovo (područje Prizrena)	200	po osobi
Mitrovica (Kosovo)	Nije dostupno	Srbija	300	po osobi
Kelebija (Srbija)	Nije dostupno	Segedin i Ašóthalom (Mađarska)	800-2400	putarina kroz tunel

Слика бр.3 Цена кријумчарења преко међународне границе Извор:Глобална иницијатива: Актуелне цене: Анализа токова људи, дроге и новца на Западном Балкану, мај 2021.

Слика бр. 3 приказује узорак цена које се наплаћују за превоз азиланата и миграната, обично таксијем, унутар шест земаља Западног Балкана. Цене се крећу од минимално 20 евра по особи регистрованој у Црној Гори за превоз од села до насеља близу границе са Босном и Херцеговином, до максимално 500 до 700 евра по возилу за прелазак преко целе територије Северне Македоније од подручја Ђевђелије (близу границе са Грчком) све до Куманова, на граници са Србијом.

Велики новац од кријумчарења зарађује се преко пакет аранжмана. За постизање таквих аранжмана потребан је висок степен софистицираности и планирања; они изискују транснационалне мреже, документа и приступ возилима. За неколико хиљада евра мигрантима у Грчкој или Турској се обећава пакет аранжман који ће их одвести у Западну Европу. Прелазак више међународних граница у региону може коштати од 600 до 20.000

евра по особи, у зависности од полазишта и одредишта. На овај начин мигранти могу стићи до Хрватске, Словеније или идеално до Аустрије са било ког места уласка на Западни Балкан, укључујући Какавију и Капштицу у јужној Албанији, Струмицу и Ђевђелију на југу Северне Македоније и Ниш на југу Србије. Цена која се плаћа да би се стигло из Ирана или Авганистана у било коју земљу ЕУ креће се у распону од 3000 до 3500 евра по особи. Мигранти интервјуисани у Босни и Херцеговини, који су покушавали да дођу до Хрватске, пријавили су да су из Пакистана платили око 6000 евра.

Аранжмани се често склапају у Грчкој или у Турској. Кријумчари користе контакте у избегличким камповима или великим градовима (често око лука), на местима где се азиланти и мигранти окупљају или на која мигранти стижу (на пример, око железничке и аутобуске станице или луке). Они нуде да организују путовања било до границе једне од шест држава Западног Балкана или све до Централне или Западне Европе. Пружаоци пакет аранжмана играју улогу саветника за путовања, објашњавајући какви су рута, смештај и превоз. У неким случајевима, уз додатну накнаду, пакет аранжман може да укључује и набавку путних докумената. То могу бити фалсификати или легитимни документи некога ко личи на корисника. Плаћања се често уговарају унапред. Кријумчари у Грчкој или Турској ослањају се на контакте у региону Западног Балкана и у земљама одредишта. У извештају албанског министарства унутрашњих послова наводи се да су „организоване мреже кријумчара, које сачињавају грчки и албански држављани, често укључене у организовање проласка миграната у Италију или до границе са Албанијом, у замену за новац”.

Мреже са седиштем у Турској наводно играју значајну улогу у кријумчарењу. Током година, Турска је прихватила велики број сиријских и ирачких азиланата, који су се често ослањали на турске кријумчаре, који наплаћују од 6000 до 20.000 евра за пролазак до Западне Европе кроз Грчку и балканском руту, у зависности од броја и састава групе појединаца који се кријумчаре. У последње време забележени су и случајеви кријумчара који су покушали да пребаце азиланте из албанских или црногорских лука и марина до италијанских обала преко Јадранског мора.

Пакет аранжмане користе углавном породице (на пример из Авганистана и Сирије, или Курди из Турске) које имају довољно средстава и желе да избегну ризик и неугодности приступа „уради сам” или приступа од једне тачке до друге. Парови –

посебно они са децом – у случају откривања или хапшења имају много више да изгубе од мушкараца који путују сами.

На слици бр.3 приказане су неке од цена које су наводно плаћане за путовања кроз шест држава Западног Балкана.

Iz	Preko	Do	Cena (u evrima)	Uslovi
Republika Srpska (BiH)	Hrvatska	Slovenija	1000	po osobi
Grčka	Albanija	Kosovo	600	po osobi
Turska	Republika Srpska (BiH)	EU	3000-5000	po osobi
Pakistan	Nije dostupno	BiH	6000	po osobi
Avganistan, Iran	Crna Gora	EU	3000-5000	po osobi
Crnogorska luka	Jadransko more	Italija	5000-8000	po osobi
Grčka	Severna Makedonija	Srbija	3000-5000	po osobi
Subotica	Rumunija; Tovarnik (Hrvatska); ili reka Tisa kod Đale, Tisasiget (Mađarska)	EU	2000-8000	po osobi, cena može da uključuje lažna dokumenta, iznajmijvanje vozila i prelazak preko granice sa lažnim pasošem
Srbija	Rumunija	Austrija	5000	po osobi
Sombor (Srbija)	Reka Dunav/Bajski kanal	Mađarska	3000	po osobi
Beograd	Nije dostupno	Bihać	1500	po osobi
Srbija	Nije dostupno	Mađarska	1000	po brodu
MENA	Zapadni Balkan	EU	10.000	Nepoznato
Turska	Zapadni Balkan	EU	15.000-20.000	za porodicu od četiri člana
Šabac (Srbija)	BiH, Lika (Hrvatska)	Slovenija	1000-2000	cena za maloletnike bez pratnje
Turska	Grčka	Srbija	6000	po osobi

Слика бр. 4 Цене пакет аранжмана за прелазак више државних граница Извор: Глобална иницијатива: Актуелне цене: Анализа токова људи, дроге и новца на Западном Балкану, мај 2021.

VI Кривичноправни систем Републике Србије у борби против илегалних миграција

Напуштајући своје матичне државе редом преко Турске, потом Грчке и Северне Македоније, мигранти долазе до наше државе. Желећи да дођу до држава Западне Европе, и капија Европске уније, мигранти се сусрећу са разним препрекама и опасностима на путу, који је све само не идиличан. На тлу наше државе могу доћи у контакт са људима који би злоупотребили њихов положај и на неки начин за себе стекли противправну имовинску корист. Наши држављани који желе да стекну имовинску корист најчешће превозе илегалне мигранте до граница са Хрватском и Мађарском. Тиме они врше кривично дело, које Кривични Законик Републике Србије предвиђа у оквиру кривичних дела против јавног реда и мира, као кривично дело недозвољен прелазак државне границе и кријумчарење људи у члану 350 и то:

1. *“Ко без прописане дозволе пређе или покуша да пређе границу Србије, наоружан или употребом насиља, казниће се затвором до једне године.*
2. *Ко у намери да себи или другом прибави какву корист, омогућава другом недозвољени прелаз границе Србије или недозвољени боравак или транзит кроз Србију, казниће се затвором од једне до осам година.*
3. *Ако је дело из става 2. овог члана учињено од стране групе, злоупотребом службеног положаја, или на начин којим се угрожава живот или здравље лица чији се недозвољени прелаз границе Србије, боравак или транзит омогућава или је кријумчарен већи број лица, учинилац ће се казнити затвором од две до дванаест година.*
4. *Ако је дело из става 2. овог члана учињено од стране организоване криминалне групе, учинилац ће се казнити затвором од три до петнаест година.*
5. *Средства намењена или употребљена за извршење дела из ст. 1. до 3. овог члана одузеће се”.*²⁹

Што се тиче кажњивости покушаја овог кривичног дела, по Кривичном законнику кажњив је покушај само за кривична дела за која је запрећена казна затвора преко пет година, што овде свакако није случај, па је самим тим покушај некажњив.

Што се тиче застарелости овог кривичног дела, за лакши облик не можесе предузети кривично гоњење ако протекне три године од извршења кривичног дела, док је за тежи облик потребан протек времена од десет година од извршења кривичног дела, а за други тежи облик петнаест година. Ово кривично дело може бити кажњиво ако је предузето са умишљајем.

Поред Кривичног законика постоје и други закони који такође инкриминишу дела повезана са илегалним миграцијама. Тако Закон о граничној контроли³⁰ у члану 71. одређује следеће: Новчаном казном у износу од 10.000 до 100.000 динара или казном затвора до 30 дана казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) *“пређе или покуша да пређе државну границу изван одређеног граничног прелаза, изван радног времена на граничном прелазу или супротно намени граничног прелаза, или*

²⁹ Службени гласник РС бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

³⁰ Службени гласник РС, бр. 24/2018

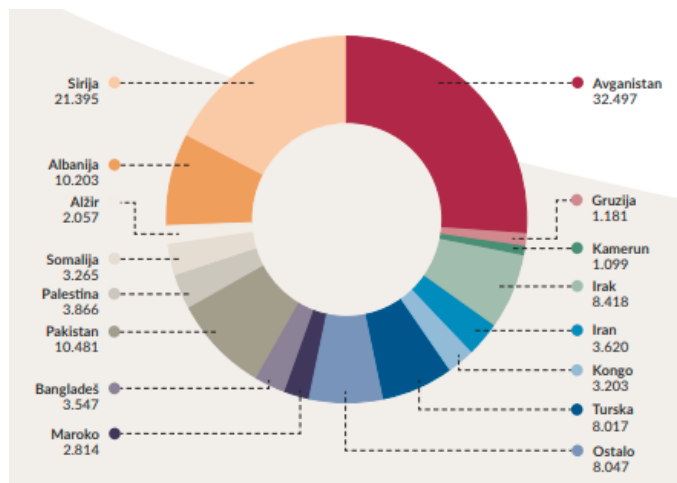
ако пређе или покуша да пређе државну границу на граничном прелазу без важеће путне или друге исправе прописане за прелазак државне границе (члан 12. став 2. овог закона),

2) не стави на увид исправе прописане за прелазак државне границе или се не подвргне граничној провери или напусти подручје граничног прелаза док се не изврши гранична провера или избегава, односно покушава избећи граничну проверу (члан 43. став 1);”

Република Србија као правни сукцесор свих претходних држава, наследила је обавезе из свих међународних уговора који се тичу проблема илегалних миграција, који се априори дешава у границама више држава, па самим тим не представља јединствени проблем државе, већ регионални и/или међународни.

VII Статистички подаци уласка миграната у Србију Балканском рутом

Као што је већ речено, до мигрантске кризе дошло је због ратних сукоба на подручју Блиског истока и Северне Африке. Падом Либијске владе и убиством Муамера Ел Гадафија, започет је пробој миграната, прво ка Турској, а касније и ка државама Европе. На слици бр. 5 видимо државе порекла илегалних миграната који путују Балканском рутом, где је највише миграната пореклом са простора Авганистана и Сирије.

Слика бр. 5 Земље порекла и број миграната ухапшених у Грчкој у 2019. години

Извор: Годишњи извештај о криминалу Грчке полиције за 2020.годину http://www.astynomia.gr/%20index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=93710&Itemid=2443&lang=

Већина тражилаца азила и миграната су са Блиског истока и из Северне Африке, неки беже од сукоба, неки су економски мигранти. Већина је из Сирије, Афганистана, Пакистана, Ирака, Ирана и Марока, али има и азиланата из Алжира, Еритреје, Етиопије, па и Курда. Када говоримо о мигрантима најчешће се ради о младим мушкарцима између 15 и 30 година, док су тражиоци азила чешће особе женског пола и деца.

Zemlja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	4 vodeće nacionalnosti
Albanija	2047	915	1049	5730	10.561	11.971	Siriја, Avganistan, Maroko, Iran
Bosna i Hercegovina	133	766	4489	23.902	29.196	16.211	Pakistan, Avganistan, Maroko, Bangladeš
Kosovo	Nije dostupno	16	147	590	2081	1910	Siriја, Avganistan, Alžir, Irak
Crna Gora	Nije dostupno	167	807	4753	3695	2898	Maroko, Avganistan, Iran, Alžir
Severna Makedonija	428.597	127.358	4129	16.895	40.887	41.257	Avganistan, Pakistan, Bangladeš, Siriја
Srbija	579.518	više od 60.000	69.900	45.400	30.419	39.648	Avganistan, Pakistan, Bangladeš, Siriја

Слика бр. 6. Број миграната и азиланата у свакој од 6 држава Западног Балкана у периоду од 2015-2020 године ИЗВОР Извештаји УНХЦР о избеглицама, азилантима и другим мешовитим кретањима на западном балкану 2015-2020

Србија је популарна дестинација за мигранте, пре свега јер се ради о држави која се граничи са четири државе Европске уније. Према подацима Комесаријата за избеглице Републике Србије, од 01. јануара 2015. године до 31. децембра 2015 године, српску границу прешло је 579.518 миграната, махом пореклом са Блиског истока и Севера Африке.³¹ Од њих 579.518 само је 586 лица тражило азил у нашој земљи. Интересантан је податак да је 2020. године само 2.813 миграната прешло границу Србије са намером да у њој тражи азил, што је скоро 5 пута мањи број него 2019. 2018 и 2017. године, пре свега због последица изазваних корона вирусом. Од њих 2.813 само 145 њих је поднело захтев за азил. Према подацима УНХЦР, у Србију је 2019. године ушло 30.216 мигранта, готово двоструко више него 2018.године, док је Министар унутрашњих послова истакао да је 2020. године заустављено више од 8500 миграната при преласку српске границе.

³¹ Имиграциони профил Републике Србије, <https://kirs.gov.rs/media/uploads/Migracije/Publikacije/migracioni%20profil%202015.pdf> стр. 41

Табела бр.1 Број поднетих захтева према држављанству 2015. године Извор Миграциони профил Републике Србије за 2015. годину

Држављанство	Број лица
Сирија	186
Сомалија	118
Авганистан	39
Либија	29
Ирак	11
Остало	103
Укупно	586

Табела бр. 2 Број поднетих захтева према држављанству 2020. године Извор Миграциони профил Републике Србије за 2020. годину

Држављанство	Број лица
Ирак	24
Сирија	21
Иран	19
Бурунди	17
Гана	12
Остало	52
Укупно	145

VIII Супротстављање илегалним миграцијама у региону Западног Балкана

Стратегија супротстављања илегалним миграцијама заснована је пре свега на доброј пограничној и полицијској сарадњи између држава Западног Балкана, односно свих држава које се нађу на путу мигрантима на Балканској рути. Један од основних постулата и принципа је превентивно деловање, односно предузимање свих потребних мера у пограничним пределима и пре него што до илегалног преласка државне границе дође као и инкриминација тих дела у кривичним законодавствима држава и прописивање што строжијих кривичних санкција. Инкриминација се састоји у прекршајној одговорности самог илегалног мигранта, одговорности пружаоца смештаја илегалном мигранту, лицу

које је омогућило прелаз државне границе, било оно физичко лице или овлашћено службено лице на граничним пословима. Органи државних управа, држава на Балканској рути дужни су да сарађују и један другом пружају потребна обавештења и информације, оснивају заједничка тела и пројектне групе.

Један од начина контроле уласка миграната у државе је вођење одговарајућих евиденција, којима се бележи сваки прелазак државне границе, као и олакшање пријаве боравка странаца у нашој држави путем интернета.

Такође, потребна је боља размена информација, како између органа МУП-а у једној држави, тако и са колегама у државама окружења. Потребно је усклађивање и стандардизација свих техничких средстава, ради целисходније евиденције у свим структурама МУП-а, што се постиже улагањем у одговарајућа средства и стандардизоване софтвере, обуку службеника запошљеним на обављању тих послова, односно обучавање нових кадрова за рад у тој области. Пожељна је и стандардизација софтвера са земљама у окружењу и пружање потребних информација чиме се долази до повећања полицијске сарадње.

У Републици Србији стационирани су официри за везу, који послове обављају при амбасадама, којима су у сваком моменту доступни како запослени у Управи криминалистичке полиције и Управи граничне полиције, тако и информације које ова два одељења МУП-а поседују. Потребно је на неки начин унапредити постојећу сарадњу и у процес сарадње активније поред Министарства унутрашњих послова укључити и Министарство спољних послова.

Такође, потребна је и квалитетна рекламна кампања, која ће довести до промене мишљења јавности када су у питању илегалне миграције и илегални мигранти и треба приступити свеобухватнијем информисању јавности о постојећим проблемима, и кроз све медијске платформе објављивати релевантне податке, и са њима на потпунији начин упознавати јавност.

8.1. Република Северна Македонија

Република Северна Македонија, сусреће се са сличним проблемом као и наша држава, одмах после Грчке друга је на удару миграната који Балканском рутом путују до држава Западне Европе. Из тог разлога, у Северној Македонији ова материја је уређена Кривичним закоником у члану 418-б³² на следећи начин:

“Ко силом или озбиљном претњом да нападне живот или тело, отмице, преваре, из користољубља, са злоупотребом службеног положаја или помоћу немоћи других илегално пребацује миграната преко државне границе, затим и ко производи, купује или поседује лажни пасош са таквом сврхом, казниће се затвором најмање четири године. Свако лице које врбује, превози, пребацује, купује, продаје или прихвата мигранте, казниће се затвором од једне до пет година.

А ко у вршењу радње из става 1. и 2. је опасан по живот или здравље миграната или мигрант се третира посебно понижавајуће или окрутно, или је спречен у остваривању својих права у складу са међународним правом, учинилац ће се осуђен на казну затвора најмање осам година. Ако је кривично дело из 1. и 2. учињено малолетном лицу казниће се затвором од најмање осам година. Ако је дело из ст (1), (2), (3) и (4) овог члана изврши службено лице у обављању службене радње казни ће се затвором десет година.”

Као што видимо из приложеног, казнена политика је у Републици Северној Македонији доста заострена, нарочито у погледу запређених затворских казни за кривична дела повезана са илегалним миграцијама, јер ствараоци закона у Северној Македонији сматрају да ће путем мера превенције доћи до смањења кривичних дела овог типа.

У Републици Северној Македонији на снази су још неки закони који на ближи начин уређују ову материју, односно прописују одговарајуче кривичне санкције за

³² Члан 418-б, Кривичен законик Републике Македоније, (Службени весник, број 80/99, број 4/2002 година, број 43/2003, број 19/2004, број 81/2005, број 60/06, број 73/06, број 7/08, број 139/08, број 114/09, број 51/11, број 135/11, 185/11, број 142/12, број 166/12, број 55/13, број 82/13, број 14/14, број 27/14, број 28/14, број 115/14 и број 132/14)

починиоце ових кривичних дела, а то су Закон о неовлашћеном преласку државне границе и кретању близу државне границе³³ и Законом о кретању и боравку странаца.³⁴

8.2. Република Црна гора

Раздвајањем државне заједнице Србије и Црне Горе имамо добили смо две одвојене државе са засебним законима и правном регулативом, која је уистину малтене идентична. И Црна гора је једна од држава која се налази на Балканској рути, пре свега јер се копном граничи са Хрватском а поморским путем са Италијом. Мигранти који доспеју у Црну гору имају за циљ да се поморским путем превезу до Италије. Кривични законик Црне горе настоји да спречи илегално миграције и то тако што инкриминише као кривично дело Недозвољени прелазак државне границе и кријумчарење људи и то у члану 405³⁵. који гласи:

1. *“Ко без прописане дозволе пређе или покуша да пређе границу Црне Горе, наоружан или употребом насиља, казниће се затвором до једне година.*
2. *Ко се бави недозвољеним пребацивањем других лица преко границе Црне Горе или ко ради стицања финансијске или друге користи омогућава другом недозвољени прелаз границе или недозвољен боравак или транзит казниће се затвором од три мјесеца до пет година.*
3. *Ако је ђело из става 2 овог члана учињено од стране више лица на организован начин, злоупотребом службеног положаја или на начин којим се угрожава живот или здравље лица чији се недозвољени прелаз границе, боравак или транзит омогућава или је кријумчарен већи број људи, учинилац ће се казнити затвором од једне до десет година.*
4. *Средства намијењена или употријебљена за извршење ђела из ст. 1 до 3 овог члана одузеће се.”*

³³ Закон о неовлашћеном преласку државне границе и кретању близу државне границе, (Службени весник, бр. 19/04.

³⁴ Закон о кретању и боравку странаца, (Службени весник), бр. 36/92, 66/92, 26/93, 5/02.

³⁵ Кривични законик Црне Горе, Службени лист Црне Горе бр. 70/2003, 13/2004 - испр. и 47/2006 и Службени лист Црне Горе бр. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – др. закон, 40/2013, 56/2013 – испр., 14/2015, 42/2015, 58/2015 – др. закон, 44/2017, 49/2018 и 3/2020

Из свега овога закључујемо да треба на неки начин пооштрити казнену политику у погледу висине запрећене кривичне санкције, што даље имплицира да се више пажње мора посветити мерама превенције.

8.3. Република Албанија

Албанија је још једна држава која се налази на Балаканској рути. Мигранти се упућују у Албанију, јер преко Скадра и Драча желе да стигну до Италијанских приобалних градова, и даље наставе што ка унутрашњости Италије, што да продуже до развијенијих и по мигранте законодавно релаксиранијих држава Западне Европе. Кривични законик Албаније у члану 297 који се односи на илегалан прелазак државне границе предвиђа да ће се казнити казном затвора до 2 године ко на нелегалан начин пређе државну границу Републике Албаније. У чл. 298. истог законика, предвиђено је да уколико неко потпомаже, асистира, или стави на располагање сопствено возило, при илегалном преласку државне границе, а све у циљу стицања профита и новчане користи казниће се казном затвора од 3 до 7 година. Када се ово дело учини као део организоване криминалне групе, прописана је казна затвора од 5 до 10 година. У задњем ставу овог члана, уколико дође до смрти жртве, односно лица које се преводи преко државне границе, или уколико кривично дело изврши лице у вршењу службеног положаја, казниће се казном затвора од 5 до 10 година.

Закључак је да је прописана казна затвора за нелегалан прелазак државне границе најнижа у Републици Албанији, док је за кријумчарење и организовање криминалне групе која се бави кријумчарењем на истом или сличном нивоу као у државама окружења.

8.4. Република Хрватска

Уласком у Европску Унију, Република Хрватска постала је уз Мађарску и Румунију још једна држава у суседству којој теже мигранти, јер представља капију Европске Уније, и слободно кретање по територији која није обезбеђена границама. Уласком у Хрватску мигранти су фактички испунили циљ свог напуштања државе порекла и дошли у мирну луку. Овај податак увео је државу Хрватску у велики проблем, јер додатно мора да ојача и сопствене државне границе, што физичким штитом у виду зидова и ограда, што додатним

људством потребним за спречавање илегалних миграција, што правним путем, доношењем тежих кривичних санкција за илегалан прелазак Хрватске државне границе, јер су тренутне казнене санкције доста благе.

Законодавац се одлучио да овај проблем реши чланом 326. Казненог закона, где је кривично дело одредио као Противзаконито улажење, кретање или боравак у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније или потписници Шенгенског споразума, на следећи начин:

“Ко из користољубља омогући или помогне другој особи недозвољено ући, изићи, кретати се или боравити у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније или потписници Шенгенског споразума, казниће се казном затвора од шест месеци до 5 година.

Ако је при чињењу кривичног дела из става 1. Овог члана доведен у опасности живот или тело особе која недозвољено улази, креће се или борави у Републици Хрватској, другој држави чланици Европске уније или потписници Шенгенског споразума, или је са њом поступано на нечовечан и понижавајући начин, или је дело учињено од стране службеног лица у обављању службене дужности, учинилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.”

Као чланица Европске Уније Република Хрватска је ускладила сопствено законодавство са казном политиком Европске Уније, самим тим је пре приступања Европској Унији морала да испуни низ прописаних циљева хармонизације и унификације, као и закључење уговора о реадмисији са многим државама, што окружења, што ван простора Западног Балкана.

8.5. Федерација Босна и Херцеговина

Као и остале државе на Балканској рути, проблем прилива миграната захватио је и Федерацију Босну и Херцеговину. Такође, Босна и Херцеговина је држава транзита и ретко долази до сталног настајења миграната у самој Федерацији. Из наведених разлога, Босна и Херцеговина је ускладило сопствено законодавство са реалним проблемом илегалних

миграција и инкриминисала као кривично дело кријумчарење људи, и то у глави деветнаестој под чланом 189³⁶., а законодавац се одлучио за следећа решења:

1. *“Ко из користољубља преведе преко државне границе једно или више лица која не испуњавају услове за законити улазак преко државне границе или ко омогући другоме недозвољени прелазак границе, казниће се казном затвора од шест мјесеци до пет година.*
2. *Ко из користољубља омогући лицу које није држављанин државе приматељице нити у њој има стални боравак да остане на подручју те државе без испуњавања услова за законити боравак, казниће се новчаном казном или казном затвора до три године.*
3. *Ако је при почињењу кривичног дјела из става (1) овог члана доведен или је могао бити доведен у опасност живот или безбједност лица која се преводе преко државне границе, или је према њима поступано у сврху изабљивања или на други нечовјечан или понижавајући начин, починилац ће се казнити казном затвора од једне до осам година.*
4. *Ако је при почињењу кривичног дјела из става (2) овог члана доведен или је могао бити доведен у опасност живот или безбједност лица којима је омогућен незаконит останак на подручју државе приматељице, или је према њима поступано у сврху изабљивања или на други нечовјечан или понижавајући начин, починилац ће се казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година.*
5. *Ко организује групу људи или било како руководи групом људи, с циљем почињења кривичног дјела из става (1) или (2) овог члана, казниће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора.”*

Примећујемо да се босански законодавац одлучио за слична решења као и наш, бар дела који се тиче запрећених казни за наведена кривична дела, међутим, пратећи тренутне токове, и константан прилив миграната, свакако да има места додатном повећању висине запрећених казни, пре свега као мера превенције од самог кријумчарења миграната.

³⁶ Кривични законик Босне и Херцеговине, Службени гласник бр. 3/2003, 32/2003 - испр., 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018 и 46/2021

IX Нова мигрантска криза 2021-2022?

Уласком талибана у Авганистан, и напуштањем војних снага Сједињених америчких држава, долази до бојазни да ће становништво Авганистана све више прибегавати напуштању сопствене државе, због страха од репресије и строгости шеријатског права које талибани строго поштују. Права жена и деце, као и сарадника САД-а буквално не постоје, па су ти људи осуђени да бољи и сигурнији живот потраже у имиграцији, пре свега због страха за сопствени живот. Интересантно је да су мигранти пореклом из Авганистана, делимично променили руту, па у Европску Унију покушавају да уђу преко Белорусије у Пољску, тако да Белорусија постаје држава транзита, и фактички та рута преузима примат од Балканске руте. Мигранти вероватно због незнања, а вероватно и због навођења њихових кријумчара остају заробљени на Пољској граници, суочени су са ниским температурама, данима имамо по десетине мртвих, најчешће од последица смрзавања. Готово 2000 мигранта је заробљено на тремеђи између Белорусије, Пољске и Летоније, и водеће структуре ЕУ оптужују Белоруску владу да користи мигрантску кризу као средство репресије и притиска на органе ЕУ.

Имаом и проблем миграната који су дошли до Француске, то су пре свега мигранти пореклом из Марока, Туниса и Алжира. Мигранти који су дошли до Француске, суочени са променом миграционе политике Француске владе према њима, желе да наставе пут ка другим државама Европе. У току 2021. године најчешћи су били преласци преко Ла Манша до Велике Британије. Често се ти преласци заврше фатално по мигранте, пре свега јер их кријумчари сместе у већем броју него што је капацитет чамца, јер и сами временски услови, а и услови у водама Ла Манша не дозвољавају безбедан прелазак преко њега.

Мигранти су поред тога, суочени и са ограничењима и опасностима који се тичу Сарс-ковид 19 вируса.

Међутим, то је само део миграната, и прави притисак на државне границе и пораст илегалних миграција очекује се на пролеће 2022. године, када по проценама стручњака очекујемо пораст броја миграната врло сличан оном из 2015.године, крајња дестинација је наравно позната државе Западне Европе, пре свега Немачка и Аустрија. Балканска рута и даље ће бити једна од најзаступљенијих рута продора миграната ка државама Западне Европе, а самим тим и наша, као и државе окружења.

ЗАКЉУЧАК

Повећање ратних дејстава било где у свету, не мора априори да значи да држава, односно регион који је удаљен и хиљадама километара од тих ратних сукоба неће на неки начин бити захваћен. То се видело управо код мигрантских криза. Регион Западног Балкана иако није био директно укључен у ратни сукоб, итекако је био погођен, а и даље је погођен последицама које је тај сукоб произвео, управо јер се налази на путу миграната до држава Западне Европе. Од свих држава на Балканској рути у највећем проблему су Србија и БОсна и Херцеговина, као пограничне државе према Европској унији, јер мигранти, уколико не пређу у Европску Унију остају заробљени у ове две државе. 2015. долази до мигрантске кризе која је дубоко потресла Србију и регион Западног Балкана. Са наглим повећањем миграната долази и до оснивања криминалних група и повећања кривичних дела кријумчарења миграната, па државе и њихова министарства унутрашњих послова, односно полиције морају успоставити сарадњу ради, покретања кривичних поступака против учиниоца ових кривичних дела. До сарадње долази и на међународном и на регионалном плану, што кроз полицијско деловање, што кроз успостављање сличне или идентичне јурисдикције, што кроз појачану граничну контролу, па чак и постављање физичких баријера између државних граница. Приликом поступања самих полицијских службеника треба водити рачуна и о личности мигранта, његовом стању, јер он иако је крив, на неки начин је и оштећен, иако то представља прави правни апсурд. Кријумчари се на различите начине довијају да на што погоднији начин избегну контроле и заобиђу државне органе, и самим тим за себе и чланове групе остваре значајнију имовинску корист. Симптоматично је да се кријумчарење јавља на скоро свим државним границама, да као у хотелу имате пакет услуга које кријумчари пружају, да су често у спреси са полицијским органима. Акцент се ставља на мере превенције, и доношење одговарајуће легислативе којима ће се спречити само кривично дело кријумчарења миграната и илегални преласци државне границе у њеном самом настајању, а и прописивање строжијих кривичних санкција, које ће кријумчаре одвратити од бављења криминалном делатношћу.

САЖЕТАК

Илегалне миграције представљају значајан проблем у функционисању скоро свих држава у данашњем времену. Због тога се апелује на државе да заједничким снагама, успоставе међународну полицијску сарадњу и правну јурисдикцију и супротставе се проблему илегалних миграција на свеобухватнији начин. Ради боље и свеобухватније сарадње, оснивају се заједничке организације и радна тела која се баве проблемом илегалних миграција, долази до усклађивања законодавства између држава. Међутим, и даље не постоје међународно признате и прихваћене норме које би се односиле директно на мигранте.

Регион Западног Балкана, па и Србија као његов део, представља транзитну руту на путу миграната ка државама Европске Уније. 2015. године, због ратних дејстава у Африци, долази до мигрантске кризе и наглог повећања броја миграната који се упућују ка западним државама. Поред ратних дејстава, имамо и економске и социјалне мигранте, који из управо та два разлога напуштају своје матичне државе. Скоро сви су као једну од држава транзита имали и Србију. Србија се одређеним међународним уговорима обавезала на пријем илегалних миграната и поштовање њихових основних права. Мигранти, најчешће користе илегалне начине и путеве за прелазак државних граница, и у томе им најчешће помажу појединци или организоване групе, специјализоване за илегални трансфер миграната на територије других држава, који то наравно чине за немале своте новца. Интересантно да имамо и подељене улоге међу кријумчарима, од лица које врбују мигранте за илегални трансфер, који превозе мигранте, који врше сам трансфер преко државне границе, који дочекују мигранте у наредној држави, да би их превезли до њиховог циља, односно држава Западне Европе. Често се мигранти превозе у лошим условима, у великом броју, практично у условима недостојних човека. Наравно да све ове послове обављају уз значајне новчане надокнаде, али имамо и ситуације да мигранти немају довољно новца па фактички постају робови кријумчара, и за њих обављају и тешке физичке послове, али и одређене криминалне делатности.

Илегални прелазак државне границе је у скоро свим државама које се налазе на путу Балканске руте инкриминасно као кривично дело, међутим, мигранти се врло ретко на те ствари и базирају, већ настављају ка Западној Европи.

Нису сви мигранти на путу ка Западној Европи мирољубиви, има и оних који су склони вршењу кривичних дела, што силовања, што кривичних дела имовинске природе као што су крађе. Управо такво понашање мигранта, код људи ствара анимозитет према њима, и треба на што погоднији начин спровести медијску кампању која ће омогућити људима да не посматрају све мигранте кроз призму појединаца, јер ипак је мањи број мигранта који врше кривична дела од оних који само путују ка западним државама.

Кључне речи: полицијска сарадња, мигранти, кријумчарење миграната, балканска рута.

Summary and keywords

International police collaboration against organised crime, with focus on smuggling migrants

Illegal migrations represent significant problem in function of almost all countries in present time. Because of that it is appealed for countries to establish international police cooperation and jurisdiction and confront the problem of illegal migrations. For better and complete cooperation, mutual organizations are being created who work on the problem of illegal migrations, which should result in better law and regulation compatibility between countries. But there are still no norms that are accepted on international level which would relate directly to migrants. Western Balkan, and Serbia as part of it, represents transit route on migrants' path towards countries of European Union. In 2015, because of war in Africa, there was sudden increase in number of migrants who try to get to countries of West Europe. Besides war, we also have economical and social migrants, who leave their home for those 2 reasons. Almost all of the migrants used Serbia as transit towards west Europe. Via certain international contracts Serbia was obligated to accept illegal migrants and respect all of their rights. Migrants usually use illegal ways of transportation to cross other borders and they are usually helped by individuals or organized groups specialized for illegal transport of migrants to territories of other countries, and they transport them for very high price. It is interesting to see divided roles between smugglers, from people who look for migrants, who transport them, who oversee border crossing and who takes over migrants on the other side of the border to transport them to their desired location, which is countries of west Europe. Migrants are usually transported in terrible conditions, in huge numbers, in terms that are not fit for humans. It is known that all these jobs and endeavours are

very costly, but there are situations where migrants don't have enough money to pay smugglers so they become debtors and are forced to do all kinds of work, including illegal and heavy physical work, for people who smuggled them. Illegal crossing of country borders in almost all countries who are on the Balkan route is considered criminal activity, but migrants rarely show interest in that and just continue their travel towards west Europe. Some of migrants are not peaceful, there are those who are open to commit illegal criminal activities, like raping and stealing. That behavior of migrants creates animosity towards them and it is required to conduct suitable media campaign which will allow people to see and understand they should not see all migrants as those who are committing crime because the number of those migrants who just want to reach countries of west Europe is vastly bigger than number of those migrants who want to commit crimes on their way.

Key words: police collaboration, migrants, smuggling migrants, Balkan route

ЛИТЕРАТУРА

- ОБЕС, Водич кроз сарадњу у унутрашњим пословима у Европској унији, 2020.
- УНОДЦ, Трговина људима и кријумчарење миграната – Смернице за међународну сарадњу
- В.Лазаревић, Међународна полиција – историја, рад и резултати, Интерно издање, Београд 1933
- R.V. Jensen – The International Anti-Anarchist Conference of 1898 at the Origins of Interpol
- С. Ристовић, Посвећеност међународној сарадњи-постојана вредност полицијске организације у Србији, Зборник радова „Структура и функционисање полицијске организације“, Криминалистичко-полицијска академија, Београд
- Ethan Nadelmann. Cops across borders: the internationalization of U.S. criminal law enforcement. University Park: Pennsylvania State University Press
- Anthony J. Balzer „International Police Cooperation: Opportunities and Obstacles.” National Criminal Justice Reference Service
- Anthony J. Greene „International Police Cooperation: Opportunities and Obstacles.” National Criminal Justice Reference Service
- John. Benyon, „The Politics of Police Co-operation in the European Union.” International Journal of the Sociology of Law 24
- A. Geifmann A – Thou Shalt Kill: Revolucionarizacija Terrorism in Russia 1897-1917, Princeton University Press, 1995
- Жарковић, М., Елез С.; Сузбијање трговине људима – добре праксе, приручник за институције, Основни елементи поступања полицијских службеника у супротстављању трговини људима, Београд, 2010
- Изазови присилних миграција у Србији, Стање људских права тражиоца азила и повратника по основу споразума о реадмисији, Група 484, Београд, 2012.
- Мијалковић, С.; Супротстављање трговини људима и кријумчарењу мигрантима, Београд, 2001.
- Мијалковић, С.; Криминалистичко-обавештајни рад у превенцији међународних организованих илегалних миграција, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, Београд, 2007.
- Мијалковић, С.; Супротстављање трговини људима и кријумчарењу миграната, Службени гласник, Београд, 2009
- Мијалковић, С.; Трговина људима, БеоСинг, Београд, 2005.
- Милковски, З., Михић, Б.; Илегалне миграције као облик транснационалног организованог криминалитета, Београд: Наука, Безбедност, Полиција. МУП Републике Србије, Београд, 2005
- Теофиловић, Н, Теофиловић, Т.; Односи државе и организованог криминалитета, Удружење наука и друштва Србије, Београд, 2007.
- Global Initiative against transnational organized crime – Spot prices – Analyzing flows of people, drug and money in Western Balkans, 2020.год.
- Волтер Кемп, Глобална жаришта организованог криминала са Западног Балкана, Глобална иницијатива против организованог криминала, 2020.
- Алистер Нелсон, A triangle of vulnerability – Changing patterns of illicit trafficking off the Swahill coast, 2020, Global Initiative against transnational organized crime

- Арезо Малакути, Киара Фол, Migration trends across Mediteranean: Piecing together a shifting dynamics, Global Initiative against transnational organized crime 2020.
- Global Initiative against transnational organized crime, A problem displaced: The smuggling of migrants through Bosnia and Herzegovina, 2020.
- Закон о потврђивању конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала и допунских протокола, Службени лист СРЈ – Међународни уговори бр. 6/2001
- Трпе Стојановски, Елма Тершана и Ровена Вода, Analysing the influence of COVID-19 on migration in the MARRI participants, MARRI RC, децембар 2020. године
- Иван Стерјовски и Бојана Божиновска. Trafficking in human beings and smuggling of migrants in North Macedonia, Macedonian Young Lawyers Association, 2019
- UNHCR, South Eastern Europe – Refugees, asylum seekers and other people in mixed movements, 2021.,
- Global initiative against transnational organised crime - Migrant crisis: Macedonia border closure strands thousands in Greece 2020

БИОГРАФИЈА

Милош Којић рођен је у Витини, поред Гњилана у Аутономној покрајини Косово и Метохија 31.05.1992. године. После завршене Основне школе „Свети Сава“ у Нишу и Правно-пословне школе у Нишу, 2011. године уписује Правни факултет Универзитета у Нишу. Правни факултет завршио је 01.10.2020. године, после чега у школској 2020/21 уписује Мастер академске студије на Правном факултету у Нишу смер унутрашњи послови.

Након тога, креће са обављањем приправничке вежбе код адвоката Марка Митића из Ниша, почевши од 26. јануара. 2021. године када је положио заклетву у Адвокатској комори Ниша до данас. У току школовања стекао је основно знање енглеског језика, као и одлично знање рада на рачунару.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА

Име и презиме аутора мастер рада: Милош Којић

Наслов мастер рада: Међународна полицијска сарадња у борви против организованог криминала, са посебним освртом на кријумчарење миграната

Ментор: проф. др Саша Кнежевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, 01.12.2021. године

Потпис аутора

Милош Којић М001/20-УП

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Међународна полицијска сарадња у борви против организованог криминала, са посебним освртом на кријумчарење миграната

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Милош Којић

У Нишу, 01.12.2021.године

Потпис аутора

Милош Којић М001/20-УП